

Pensioenkring GE Nederland 2022

Deel-Jaarverslag

Inhoudsopgave

VERSLAG

7. Verslag Pensioenkring GE Nederland	3
7.1 Kerngegevens	4
7.2 Algemene informatie	6
7.3 Pensioen paragraaf	7
7.4 Vermogensbeheer	10
7.5 Kostentransparantie	15
7.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)	20
7.7 Actuariële paragraaf	23
7.8 Risicoparagraaf	26
7.9 Verslag van het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland	36

FINANCIËLE OPSTELLING

16. Financiële opstelling Pensioenkring GE Nederland	40
16.1 Balans per 31 december 2022	41
16.2 Staat van baten en lasten	42
16.3 Kasstroomoverzicht	44
16.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland	46
16.5 Toelichting op de balans per 31 december 2022	56
16.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	81
16.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	82
16.8 Gebeurtenissen na balansdatum	88

OVERIGE GEGEVENS

Overige gegevens	90
19.1 Resultaatbestemming	91
19.2 Actuariële verklaring Pensioenkring GE Nederland	92
19.3 Controle verklaring van onafhankelijke accountant	94
Bijlage 1: Begrippenlijst	95

7. Verslag Pensioenkring GE Nederland

7.1 Kerngegevens

	2022	2021
Aantal Deelnemers		
Actieven en arbeidsongeschikten	505	500
Gewezen deelnemers	1.907	1.868
Pensioengerechtigden	166	158
Totaal	2.578	2.526
Dekkingsgraad		
Beleidsdekkingsgraad	125,6%	116,4%
Feitelijke dekkingsgraad	129,4%	122,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	125,2%	127,6%
Financiële positie (in € 1.000)		
Pensioenvermogen	458.757	635.768
Technische voorzieningen risico Pensioenkring*	351.836	515.857
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.899	2.503
Technische voorzieningen risico deelnemers	813	991
Eigen vermogen	104.209	116.417
Minimaal vereist eigen vermogen	14.483	21.121
Vereist eigen vermogen	89.280	143.162
Premies en uitkeringen (in € 1.000)		
Kostendekkende premie	14.796	9.684
Gedempte premie	12.560	7.766
Feitelijke premie **	12.807	7.838
Pensioenuitkeringen	3.710	1.045
Toeslagen		
Deelnemers	3,39%	2,00%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,00%	2,70%
Niet toegekende toeslagen deelnemers (cumulatief)	0,00%	0,00%
Niet toegekende toeslagen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (cumulatief)	0,00%	0,00%
Beleggingsrendement ***		
Beleggingsrendement risico pensioenkring	-27,4%	0,0%
Beleggingsrendement risico deelnemer	-17,9%	13,3%
Kostenratio's ****		
Pensioenuitvoeringskosten	0,13%	0,04%
Vermogensbeheerkosten	0,18%	0,06%
Transactiekosten	0,01%	0,04%

	2022	2021
Gemiddelde duration (in jaren)		
Actieve deelnemers	23,8	26,0
Gewezen deelnemers	24,8	26,7
Pensioengerechtigden	11,0	12,8
Totaal gemiddelde duration	22,4	24,7
Gemiddelde rekenrente	2,48%	0,60%

* Het definitieve besluit voor de toeslagverlening aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is na 31 december 2022 genomen. Hierdoor is de toeslagverlening van 6,61% niet verwerkt in de technische voorzieningen risico Pensioenkring ultimo 2022, maar wordt deze verwerkt per 1 januari 2023.

** Vanaf 2022 is de aanvullende bijdrage van de werkgever meegenomen in de opstelling van de feitelijke premie. Hiervoor zijn de vergelijkende cijfers van 2021 ook aangepast en is dit component meegenomen in de opstelling van de feitelijke premie.

*** De beleggingsrendementen van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

**** De kostenratio's van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

7.2 Algemene informatie

Pensioenkring GE Nederland is vanaf 1 september 2021 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Stichting Pensioenfonds General Electric Nederland in liquidatie overgedragen aan Stap Pensioenkring GE Nederland door middel van een collectieve waardeoverdracht. De aangesloten werkgevers en Stap zijn per 1 september 2021 een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van vijf jaar.

De samenstelling en zittingstermijnen van het Belanghebbendenorgaan zijn op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

Naam lid Belanghebbendenorgaan	Ingangsdatum zittingstermijn	Einddatum 1ste zittingstermijn	Einddatum 1ste Herbenoeming	Laatste termijn eindigt op
Nina Nijs (1953), voorzitter namens de deelnemers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Taugir Sardar (1978), vice voorzitter namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Arjan van der Linde (1976), lid namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Sjoerd Lousberg (1981), lid namens de werkgevers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Dirk van Unnik (1964), lid namens de deelnemers	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033
Fred Bos (1945), lid namens de pensioengerechtigden	01-09-2021	01-09-2025	01-09-2029	01-09-2033

Voor vijf van de zeven leden van het Belanghebbendenorgaan eindigde de eerste zittingstermijn op 1 september 2022. Op dat moment zijn er nadere afspraken gemaakt over de samenstelling van het Belanghebbendenorgaan en is het Belanghebbendenorgaan terug gegaan van 8 leden naar 6 leden. Daarbij zijn Nina Nijs, Dirk van Unnik en Fred Bos definitief benoemd en is Arjan van der Linde als lid namens de werkgevers toegetreden tot het Belanghebbendenorgaan. Nina Nijs heeft de functie van voorzitter overgenomen van Yvonne den Bakker en Taugir Sardar heeft de functie van vice-voorzitter op zich genomen. En Sjoerd Lousberg vertegenwoordigt met ingang van deze datum de werkgevers. Met het oog op toekomstige vacatures is het Belanghebbendenorgaan eind 2022 uitgebreid met een aspirant lid, die de vergadering als toehoorder bijwoont.

Het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland heeft in 2022 twee keer overleg gehad met het Bestuur. In mei 2022 stond het overleg in het teken van het jaarverslag 2021 en het tweede overleg heeft in december 2022 plaatsgevonden. Daarin zijn diverse onderwerpen zoals het beleggingsplan 2023, het jaarplan 2023, de toeslagverlening per 31 december 2022, het communicatiejaarplan 2023 en het pensioenreglement 2023 behandeld. Naast de vergaderingen met het Bestuur, heeft het Belanghebbendenorgaan ook zeven eigen vergaderingen gehad waarbij een delegatie van het Bestuursbureau aanwezig was.

7.3 Pensioen paragraaf

Kenmerken regeling

De belangrijkste kenmerken van de regeling luiden als volgt:

Pensioenregeling	De pensioenregeling is een onvoorwaardelijke middelloonregeling voor actieve deelnemers en met voorwaardelijke toeslagen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.
Pensioenleeftijd	Leeftijd 68 jaar
Toetredingsleeftijd	Leeftijd 21 jaar
Pensioengevend salaris	12 maal het overeengekomen basissalaris en de overeengekomen ploegentoeslag, alsmede de door de werkgever schriftelijk aangewezen vaste (persoonlijke) toeslagen vermeerderd met de bijbehorende vakantietoeslag en de dertiende maand. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd € 114.866 (2022).
Franchise	€ 14.891 (2022), verhoging volgt het bruto minimumloon.
Pensioengrondslag	De pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris minus de franchise. De pensioengrondslag wordt vermenigvuldigd met de parttimefactor.
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	Het opbouwpercentage is 1,875%.
Partnerpensioen	Het partnerpensioen bedraagt 70% van het bereikbare ouderdomspensioen.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen bedraagt per kind 14% van het bereikbare ouderdomspensioen. Het totale bedrag aan wezenpensioen bedraagt niet meer dan 70% van het bereikbare ouderdomspensioen.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbeidsongeschiktheids-pensioen	70% van het positieve verschil tussen het pensioengevend salaris en het maximum jaarloon waarover uitkeringen ingevolge de WIA worden genoten, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.

Ontwikkelingen in aantallen deelnemers

In onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand.

Deelnemers	Actief	AOP * / **	Ingegaan OP/NP	Ingegaan WzP	Gewezen	Totaal
Per 31 december 2021	500	8	138	12	1.868	2.526
Bij	81	0	21	0	72	174
Af	76	8	5	0	33	122
Per 31 december 2022	505	0	154	12	1.907	2.578

* Arbeidsongeschiktheidspensioenen

** Met ingang van het huidige boekjaar worden de arbeidsongeschiktheidspensioenen niet meer afzonderlijk geteld.

Financieringsbeleid

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is gelijk aan de gedempte premie. Om het weerstandsvermogen op peil te houden dient er tevens een bijdrage te worden geleverd aan het weerstandsvermogen. Deze opslag is geen onderdeel van de gedempte premie of het vermogen in de Pensioenkring.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert de Pensioenkring de zogenoemde gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van onder andere de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom.

Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdomspensioen en de toegekende toeslagen vermeerderd met de risicopremies voor nog niet opgebouwde aanspraken op partnerpensioenen en wezenpensioen en de premievrijstelling en het arbeidsongeschiktheidspensioen.
Premie extra pensioenaanspraken	Dit betreft inkoop van een extra pensioenaanspraak op grond van het addendum bij het Pensioenreglement 67 jaar.
Aanvullende werkgeversbijdrage	De premie wordt elk jaar verhoogd met een aanvullende werkgeversbijdrage van 0,8% van de brutoloon som van alle actieve deelnemers in de Pensioenkring. De brutoloon som bestaat uit de som van de bruto jaarsalarissen van de actieve deelnemers. In dit bruto jaarsalaris wordt het vakantiegeld meegenomen, maar worden variabele emolumenten (zoals onder andere bonus betalingen, toeslagen, overwerk- en/of onregelmatigheidstoeslagen) buiten beschouwing gelaten. Peildatum is 1 oktober van het jaar voorafgaand aan het jaar waarover de aanvullende werkgeversbijdrage wordt betaald. Over deze bijdrage is geen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en solvabiliteitsopslag verschuldigd.

Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een disconteringvoet van 1,7%, die is vastgesteld op basis van: • een verwacht nominaal rendement op basis van de huidige strategische beleggingsmix; • een rendement op vastrentende waarden dat gelijk is aan de rentetermijnstructuur van 31 augustus 2019. Het rendement op vastrentende waarden staat voor de periode 1 januari 2020 tot 1 januari 2025 vast; • een opslag voor toekomstbestendig indexeren. De risicopremies zijn gelijkgesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 januari 2020 inclusief nieuwe UFR.
Solvabiliteit	De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid.
Sterftekansen	Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ Model (Aon).

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor Pensioenkring GE Nederland bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit weerstandsvermogen is het vermogen dat Stap volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van Pensioenkring GE Nederland.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Doorlopend wordt getoetst of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van Pensioenkring GE Nederland, komen ten goede aan respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van Pensioenkring GE Nederland.

7.4 Vermogensbeheer

Beleggingsmix

In onderstaande tabel zijn de actuele en strategische beleggingsmix per ultimo 2022 en 2021 opgenomen.

	2022			2021		
	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %	in € miljoen	Actuele mix in %	Strategische mix in %
Aandelen	256,6	51,6	50,0	350,8	52,3	50,0
Opkomende markten	35,2	7,1	6,5	41,7	6,2	6,5
Ontwikkelde markten	221,4	44,5	43,5	309,1	46,1	43,5
Vastrentende waarden *	227,1	48,4	50,0	314,6	47,7	50,0
Hypotheek Nederland	17,8	3,6	5,0	21,4	3,2	5,0
Discretionaire bedrijfsobligaties	64,7	13,0	15,0	90,0	13,4	15,0
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	144,6	29,1	30,0	203,2	30,3	30,0
Liquiditeiten	6,5	1,3		7,3	1,1	
Overlay	6,8	1,4		-1,4	-0,2	
Interest Rate Swap	6,8	1,4		-1,4	-0,2	
Totaal ** / ***	497,0	100,0	100,0	671,2	100,0	100,0

* % inclusief liquiditeiten en overlay.

** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

*** Dit betreft de eindstand van de beleggingen inclusief de negatieve derivaten.

In december 2022 is, na goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan, het beleggingsplan 2023 vastgesteld. Het beleggingsplan 2023 heeft als ingangsdatum 1 januari 2023.

Ten opzichte van het beleggingsplan 2022 zijn de volgende wijzigingen in de strategische asset allocatie aangebracht voor het beleggingsplan 2023:

- De bandbreedte rondom de categorie discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties plus de exposure naar liquiditeiten wordt aangepast in: 20% van het strategisch gewicht van de categorie plus het verschil in het niveau tussen de maximale en neutrale fysieke kas die voortvloeit uit de onderpandbehoefte voor interest rate swaps.
- De samenstelling en invulling van de portefeuille met bedrijfsobligaties wordt gewijzigd. Zo wordt de allocatie naar euro bedrijfsobligaties ingevuld met een belegging in een actief beheerde beleggingsoplossing om op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) een volgende stap in ESG-integratie te bewerkstelligen. Ook is een allocatie naar wereldwijde bedrijfsobligaties zonder financials en met een minimum kredietrating van A toegevoegd om de matchingkwaliteit te waarborgen. Ten slotte is, mede gericht op het MVB-thema klimaat, een deel-allocatie naar Green Bonds toegevoegd.
- Er worden staatsobligaties toegevoegd met de introductie van een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties (nominaal en inflatie-gerelateerd) om te kunnen voldoen aan de onderpand verplichtingen voor derivaten.
- De afdekking van het renterisico wordt verhoogd naar het neutrale afdekkingsniveau (70%) met behulp van een swap-overlay. De introductie van een swap-overlay vermindert de afhankelijkheid van langlopende (staats)obligaties met bijbehorend kredietrisico. De verhoging van de afdekking van het renterisico vindt gefaseerd plaats. Gedurende elk kwartaal dient het afdekkingspercentage met 5%-punt te worden verhoogd, totdat het nieuwe strategische afdekkingspercentage van 70% is bereikt. De laatste 5% punt ophoging zal begin december worden uitgevoerd. Gedurende een kwartaal wordt er een bandbreedte van +/- 3%-punt rondom het verhoogde rente afdekkingsniveau gehanteerd.

- De allocatie naar hypotheke wordt met 5%-punt verhoogd ten laste van de allocatie naar staatsobligaties met een lagere credit rating (Frankrijk en België).
- De valuta-afdekking voor aandelen wordt verlaagd van 100% naar 50% en voor de gehele portefeuille vindt de afdekking alleen nog plaats voor de USD, GBP en JPY.
- De wereldaandelenportefeuille ontwikkelde markten wordt omgezet naar MSCI World SRI Index.
- De allocatie-bandbreedtes worden aangepast conform de risicobeginselen van Stap . De bandbreedtes rondom de strategische gewichten zijn in beginsel +/- 20%. Op de standaard uitgangspunten kunnen uitzonderingen gelden. Categorieën die zeer beweeglijk zijn, relatief hoge transactiekosten kennen of minder goed verhandelbaar zijn, kunnen een grotere bandbreedte krijgen, namelijk +/- 25%. Voor de categorie hypotheke geldt een minimum gewicht van 0% vanwege de opbouwfase. Tenslotte is de bandbreedte op nominale staatsobligaties en kas afgestemd op DV01 van de te introduceren swap portefeuille.
- Vanwege de introductie van de swap-overlay is de bandbreedte rondom de renterisico-afdekking aangescherpt (van +/-5% punt naar +/-3% punt). Tevens is het hierdoor mogelijk geworden om looptijdrestricties te implementeren waarbij in enig looptijdbucket de renterisico-afdekking in de bucket niet meer dan 5% van de DV01 van de totale verplichtingen mag afwijken (met uitzondering van de twee langstlopende buckets met looptijden van 35 jaar en langer).

Resultaten beleggingen

In onderstaande tabel worden de beleggingsresultaten van 2022 weergegeven.

Cijfers in %	Pensioenkring *	Benchmark	Relatief	Bijdrage aan totaal rendement
Aandelen	-14,1	-13,2	-1,1	-7,1
Aandelen opkomende markten (Northern Trust - Emerging Markets Custom ESG EI FGR-HE)	-15,4	-15,6	0,2	-1,2
Aandelen ontwikkelde markten (MM World Equity Index Fund)	-13,9	-12,8	-1,2	-5,9
Vastrentende waarden	-36,5	-33,6	-4,3	-18,0
Hypotheke Nederland (MM Dutch Mortgage Fund)	-16,8	-20,1	4,2	-0,6
Discretionaire portefeuille bedrijfsobligaties	-26,5	-13,9	-14,6	-3,4
Discretionaire portefeuille nominale staatsobligaties	-42,3	-42,3	0,0	-14,0
Liquiditeiten				-0,1
Totaal exclusief overlay	-25,1	-23,1	-2,6	-25,2
Totaal overlay				-2,2
FX Forward				-2,2
Totaal inclusief overlay	-27,4			-27,4

* De getoonde rendementen zijn door de Pensioenkring behaald, via participaties in de genoemde beleggingsfondsen.

Toelichting resultaten beleggingen 2022

In deze paragraaf wordt ingegaan op de behaalde rendementen van de Pensioenkring.

Het totaalresultaat van de beleggingen was in 2022 fors negatief. Voor een groot deel is dit resultaat toe te schrijven aan de beleggingen die worden ingezet voor de afdekking van het renterisico (de meeste vastrentende waarden en de interest rate swaps). Door de gestegen rente hebben deze beleggingen een negatief resultaat behaald. Dit is echter in lijn met de doelstelling van deze beleggingen om de waardeverandering van de pensioenverplichtingen te volgen. De gestegen rente heeft immers ook geleid tot een daling van de waarde van de pensioenverplichtingen. Omdat de Pensioenkring het renterisico niet volledig afdekt, heeft de gestegen rente ondanks het negatieve resultaat op de vastrentende beleggingen een positief effect gehad op de dekkingsgraad. Daarnaast zorgde een aantal belangrijke macro-economische en politieke gebeurtenissen in 2022, waaronder de oorlog in Oekraïne, voor dalende aandelenkoersen. Per saldo resulteerde een sterk negatief totaalrendement.

De belangrijkste bijdragen aan het rendement en de meest opvallende relatieve en absolute rendementen worden hierna toegelicht.

Toelichting resultaten aandelen

Door de sterke daling van de aandelenmarkt droeg de categorie aandelen met -7,1%-punt negatief bij aan het totaal rendement. Het MM World Equity Index Fund had met -5,9%-punt de grootste negatieve bijdrage aan deze beleggingscategorie.

Ontwikkeling aandelen ontwikkelde markten

Het MM World Equity Index Fund belegt wereldwijd in aandelen van ondernemingen uit ontwikkelde markten. Het uitsluitingenbeleid behorend bij het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen had dit jaar een negatieve impact op het relatieve rendement van circa 2%. Als gevolg hiervan behaalde het fonds een negatief relatief rendement.

Ontwikkeling aandelen opkomende markten

Het Northern Trust Emerging Markets ESG fonds is een passief beleggingsfonds dat als doel heeft het rendement van de benchmark zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. Over 2022 behaalde het fonds een rendement dat beperkt hoger lag dan het rendement van de benchmark en presteerde hiermee in lijn met de verwachting.

Toelichting resultaten vastrentende waarden

Vastrentende waarden droegen -18,0%-punt bij aan het totaal rendement. De portefeuille met discretionaire nominale staatobligaties leverde met -14,0%-punt de grootste negatieve bijdrage aan deze beleggingscategorie, terwijl het MM Dutch Mortgage Fund de minst negatieve bijdrage liet zien van -0,6%-punt.

Ontwikkeling discretionaire staatobligaties

In de verslagperiode behaalde de portefeuille met discretionaire nominale staatobligaties een negatief rendement. Europese staatobligaties lieten een daling zien als gevolg van een sterk opgelopen rente. Een belangrijke reden voor de hogere rente was de scherp oplopende inflatie, welke vooral werd veroorzaakt door de voedsel- en energiecrisis voortkomend uit de Russische invasie in Oekraïne en de economische sancties hierop vanuit het westen. De Europese Centrale Bank heeft de rente met 2,5%-punt verhoogd om zo een halt te roepen aan de inflatiecijfers.

Ontwikkeling discretionaire bedrijfsobligaties

In de verslagperiode behaalde de portefeuille met discretionaire bedrijfsobligaties een negatief rendement. Na de Russische invasie in Oekraïne en de hierop volgende economische sancties vanuit het Westen, kreeg vooral Europa te maken met een voedsel- en energiecrisis welke doorwerkte in een enorm inflatiecijfer. De centrale bank was genooddaakt om met enorme renteverhogingen te komen waardoor de spreads op bedrijfsobligaties een flinke tik kregen. De economie werd mede door deze renteverhogingen richting een recessie geduwd om zo de inflatie onder controle te krijgen, waardoor de bedrijfsobligaties ook een herprijzing kregen.

Ontwikkeling Nederlandse hypotheek

Het MM Dutch Mortgage Fund droeg -0,6%-punt negatief bij aan het beleggingsrendement van de Pensioenkring. Het rendement van de belegging in het MM Dutch Mortgage Fund was in 2022 wel beter dan dat van Nederlandse staatsobligaties. De risicopremie van hypotheek was per saldo stabiel in 2022. Het fonds profiteerde gedurende 2022 van de spread van hypotheek ten opzichte van staatsobligaties. Daarnaast was de wat lagere duratie van het fonds ten opzichte van de benchmark positief voor het relatief rendement gezien de aanzienlijke rentestijging in 2022. De huizenmarkt in Nederland was in de tweede helft van 2022 wat zwakker, maar het fonds is goed beschermd door de relatief lage loan-to-value (minder dan 60%). Betalingsachterstanden op hypotheek zijn zeer laag ondanks de gestegen prijzen voor energie.

Ontwikkelingen liquiditeiten

Voor het BlackRock ICS Euro Liquidity Fund was de primaire focus om te kunnen voorzien in liquiditeit vanwege de aanhoudende onzekerheden in de financiële markten. Om dit te bewerkstelligen hield men vast aan een relatief hoge allocatie naar dagelijks opvraagbare deposito's en posities met een looptijd van maximaal één week. De gemiddelde allocatie naar deze instrumenten lag rond de 50%. Om te profiteren van de oplopende rente werd gedurende het jaar meer belegd in posities met een relatief korte looptijd. Het behaalde rendement, vanaf april 2022, was licht positief.

Toelichting resultaten overlay

De overlay, bestaande uit valutaforwards, heeft voornamelijk als doel om de dekkingsgraad van de Pensioenkring te beschermen tegen financiële risico's en droeg in 2022 -2,2%-punt bij aan het rendement. De valuta-afdekking droeg negatief bij, aangezien de Amerikaanse dollar sterker werd ten opzichte van de euro. De Japanse yen en het Britse pond werden juist iets zwakker ten opzichte van de euro.

Attributie analyse

De attributie geeft een nadere verklaring van de behaalde out-performance over een bepaalde periode. Dit wordt verklaard door twee elementen:

- allocatie: out-performance behaald door meer/minder te beleggen (alloceren) in categorieën die het relatief beter/slechter doen ten opzichte van het totaal;
- selectie: out-performance behaald door binnen de beleggingscategorie bepaalde beleggingen te kiezen die een out-performance behalen ten opzichte van hun respectievelijke benchmark.

Attributie beleggingscategorieën eind 2022		
Cijfers in % *	Allocatie effect	Selectie effect
Aandelen	0,10	-0,60
Vastrentende waarden	-0,10	-1,90
Liquiditeiten	0,00	-0,10
Totaal	0,00	-2,60

* Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling van de verschillende effecten niet overeenkomt met het eerder getoonde relatieve rendement.

Het negatieve relatieve rendement wordt met name veroorzaakt door het selectie effect. Het discretionaire beleggingsfonds met bedrijfsobligaties zorgde voor de grootste negatieve bijdrage aan het selectie effect, namelijk met -2,1%-punt.

Uitvoering MVB beleid

Voor de Pensioenkring geldt dat, naast de genoemde uitvoering van het MVB beleid in het hoofdstuk 'Beleggingen', voor de beleggingen in het NT Emerging Markets Fund de volgende additionele activiteiten zijn uitgevoerd.

Voor de beleggingen in het Northern Trust Emerging Markets Fund voert de fondsbeheerder stem- en engagement activiteiten uit en bepaalt het de uitsluitingslijst. Het MVB-instrumentarium binnen het Northern Trust Emerging Markets Fund wordt hieronder toegelicht.

Uitsluitingen

- Het Global Sustainable Investing Team van Northern Trust is verantwoordelijk voor het bepalen van de uitsluitingen van ondernemingen die deel uitmaken van de MSCI Emerging Markets. Op basis van de uitsluitingen construeert MSCI de MSCI Emerging Markets Custom ESG Index.
- Ondernemingen binnen het fonds worden uitgesloten op basis van onderstaande criteria:
 - Het niet voldoen aan de UN's Global Compact Ten Principles;
 - Tabak (5% of meer van omzet);
 - Wapens;
 - Thermische kolen (productie & stroomopwekking) (5% of meer van omzet);
 - Unconventional Oil & Gas (>5% van de omzet) en Arctic Oil (>1% van de omzet);
 - Commerciële gevangenissen (5% of meer van omzet);
 - Governance restricties:
 - Individuele aandeelhouder mag max 30% van het stemrecht hebben;
 - Minimaal de helft van de Raad van Bestuur moet onafhankelijk zijn;
 - Minimaal de helft van de audit commissie moet onafhankelijk zijn;
 - Minimaal de helft van de remuneratie commissie moet onafhankelijk zijn;
 - De ondernemingen moeten een clean (non-qualified) auditor opinion hebben.

Screening en engagement

- Het engagementbeleid van Northern Trust Asset Management is gericht op governance, risicobeheer, audit, bedrijfscultuur, energie, sociale & ethische waarden en duurzame waarde creatie. Engagement activiteiten worden uitgevoerd door een intern ESG team en via de stewardship service provider Hermes EOS.

Stembeleid

- Northern Trust stemt namens de beleggingen in het fonds. De Northern Trust Policy heeft specifiek betrekking op SRI-richtlijnen die mensenrechten, dierenrechten, aandacht voor vrouwen in raden van bestuur, diversiteit en gelijke werkgelegenheid, milieu en duurzaamheid en liefdadigheidsbijstand overwegen. De Northern Trust's Proxy Committee is verantwoordelijk voor de inhoud, interpretatie en toepassing van de proxy voting guidelines.

7.5 Kostentransparantie

Het onderstaande overzicht is opgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Mede op basis van deze aanbevelingen is een deel (voor Stap 30% van de exploitatiekosten) van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer gealloceerd naar de kosten voor vermogensbeheer. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Soort kosten	2022 €	2021 € **	2022 % *	2021 % * / **
Uitvoeringskosten pensioenbeheer	731	240	0,13	0,04
Kosten vermogensbeheer	987	369	0,18	0,06
Transactiekosten	47	262	0,01	0,04
Totaal ***	1.765	871	0,32	0,14

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De bedragen en kostenratio's van 2021 betreffen de periode 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

*** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De hierboven vermelde kosten zijn uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het betreffende jaar en worden in de volgende paragrafen nader uitgesplitst en toegelicht.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

Deze kosten betreffen de kosten voor pensioenbeheer en de exploitatie van Stap. De wijziging van het weerstandsvermogen wordt hierbij buiten beschouwing gelaten.

Soort kosten	2022 €	2021 € **	2022 % *	2021 % * / **
Administratiekostenvergoeding	409	137	0,07	0,02
Administratiekostenvergoeding meerwerk	58	26	0,01	0,00
Exploitatiekosten Stap	306	105	0,06	0,02
Overige kosten	48	3	0,01	0,00
Allocatie naar kosten vermogensbeheer	-90	-31	-0,02	0,00
Totaal ***	731	240	0,13	0,04

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De bedragen en kostenratio's van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

*** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De administratiekostenvergoeding is in 2022 toegenomen als gevolg van de jaarlijkse indexatie. Deze bedroeg 3,9% voor 2022. De administratiekostenvergoeding meerwerk bestaat in 2022 uit een vergoeding voor onder meer de begeleiding en voorbereiding van het risicobereidheidsonderzoek, de herstructurering van de aangesloten ondernemingen en het informatieverzoek van AFM voor de toezichtrapportage tweedepijlerpensioen.

De overige kosten zijn in 2022 toegenomen door het advies voor de herstructurering van de aangesloten ondernemingen en voor de onderzoeken die zijn uitgevoerd en doordat er meer mailingen, voor onder meer het risicobereidheidsonderzoek, zijn uitgestuurd.

Kosten per deelnemer

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde zijn in de volgende tabel weergegeven.

	2022	2021 *
Uitvoeringskosten pensioenbeheer		
Totale uitvoeringskosten pensioenbeheer (in € 1.000)	731	240
Uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in €) **	1.089	365
<i>* De bedragen van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.</i>		
<i>** Deze kosten zijn vastgesteld conform de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie en exclusief de kosten vermogensbeheer.</i>		

De uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde bedragen 1.089 in 2022. De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2021 op totaalniveau flink gestegen. Dit wordt namelijk veroorzaakt door het feit dat de kosten en het gemiddeld belegd vermogen in 2021 bepaald zijn over de periode van 1 september 2021 tot en met 31 december 2021. Hierdoor geven de uitvoeringskosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde voor 2021 een vertekend beeld.

Voor de kosten per deelnemer/pensioengerechtigden is geen benchmark opgenomen, omdat de meerwaarde van het laten uitvoeren van een benchmark niet opweegt tegen de vergoeding die daarvoor gevraagd wordt.

Kosten vermogensbeheer

Het bedrag van 987 betreft alle door de Pensioenkring betaalde kosten vermogensbeheer (direct en indirect).

	2022	2021
Kosten vermogensbeheer	€	€ *
Directe kosten vermogensbeheer	745	274
Indirecte kosten vermogensbeheer (ten laste van beleggingsresultaat)	242	95
Totale kosten van vermogensbeheer	987	369
<i>* De bedragen van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.</i>		

De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit de volgende posten:

- dienstverlening integraal balansbeheerder:
 - *beheervergoeding*: dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie;
 - *vergoeding advies, administratie en rapportage*: dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst;
- overige directe kosten: dit betreft onder andere bankkosten en custody-kosten;
- allocatie van de exploitatiekosten van Stap die betrekking hebben op vermogensbeheer.

De hoogte van de directe kosten vermogensbeheer (745) wijkt af van de weergave in de financiële opstelling (773). Een deel van de overige kosten (28) bij de vermogensbeheerder en in het bestuursverslag wordt onder indirecte kosten verantwoord. De verschillen tussen de financiële opstelling en het bestuursverslag betreffen verschuivingen in de weergave en hebben geen invloed op het totaal aan kosten vermogensbeheer.

De indirecte kosten vermogensbeheer bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- *beheervergoeding externe managers*: dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- *performance fee externe managers*: dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het verslaan van de benchmark door een externe manager.
- *overige kosten*: dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. De volgende tabel geeft dit per beleggingscategorie weer. Het aandeel aan geschatte kosten is beperkt. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

Categorie beleggingen	2022 €	2021 € **	2022 % *	2021 % * / **
Aandelen	284	118	0,05	0,02
Vastrentende waarden	240	98	0,04	0,01
Overig	373	122	0,07	0,02
Totaal	897	338	0,16	0,05
Allocatie vanuit pensioenbeheer	90	31	0,02	0,01
Totaal ***	987	369	0,18	0,06

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De kostenratio's van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

*** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De kosten vermogensbeheer zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen en zijn in 2022 0,12%-punt hoger dan in 2021 (0,06%). Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de kosten en het gemiddeld belegd vermogen in 2021 bepaald zijn over de periode van 1 september 2021 tot en met 31 december 2021.

Transactiekosten

Deze kosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de transactiekosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt.

Transactiekosten in beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd. De transactiekosten zijn als volgt bepaald:

- aandelen: op basis van directe transactiekosten zoals commissie en belastingen en indirecte geschatte kosten zoals spread en marktimact. Indien deze kosten niet aanwezig zijn worden deze vastgesteld op basis van schattingen;
- vastrentende waarden en derivaten: van vastrentende waarden zijn de transactiekosten slechts bij benadering vast te stellen. Deze kosten zijn niet zichtbaar bij aan- en verkopen, maar zijn een impliciet onderdeel van de spread tussen bied- en laatkoersen. Binnen deze fondsen worden de transactiekosten geschat op basis van de gemiddelde spread gedurende het jaar en de som van aan- en verkopen.

De (geschatte) transactiekosten, waaronder ook de kosten voor toe- en uittreding vallen, worden gerapporteerd in euro's als een percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen.

Categorie beleggingen	2022 €	2021 € **	2022 % *	2021 % * / **
Aandelen	20	252	0,00	0,04
Vastrentende waarden	20	1	0,00	0,00
Derivaten	7	9	0,00	0,00
Totaal ***	47	262	0,01	0,04

* Percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

** De kostenratio's van 2021 betreffen de periode van 1 september 2021 t/m 31 december 2021.

*** Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

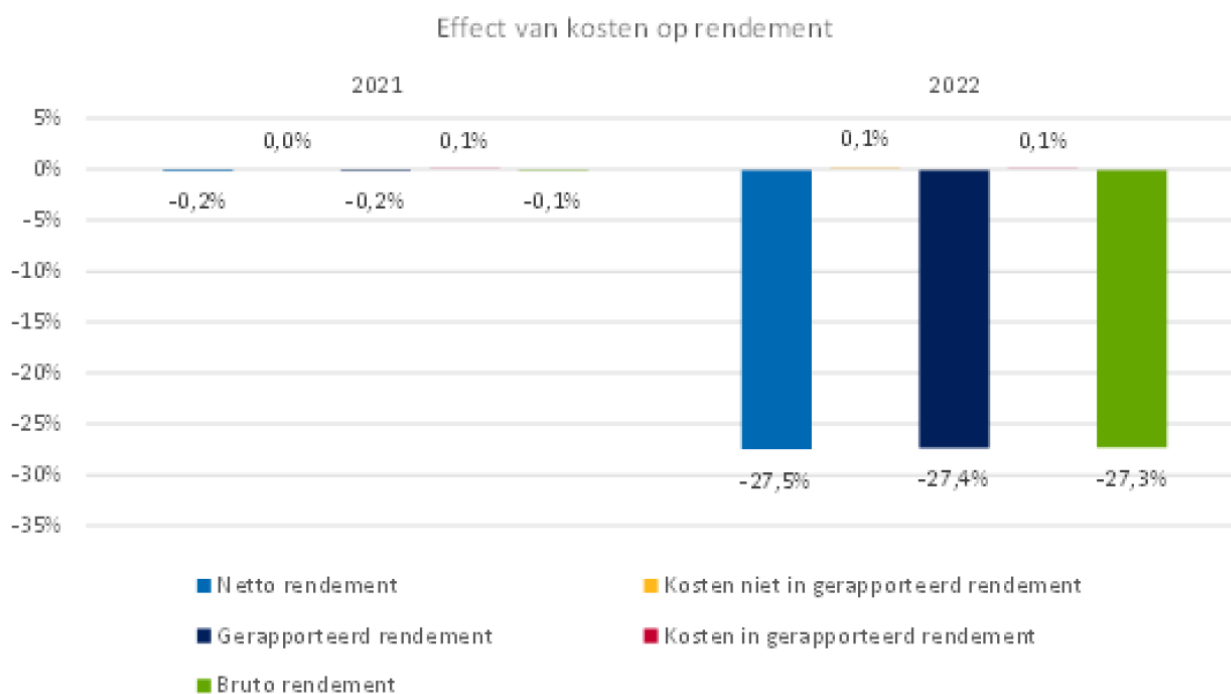
In bovenstaande kosten is een bedrag van 9 (2021: 173) begrepen voor toe- en uittredingskosten van de Pensioenkring. Het restant betreft werkelijke en geschatte transactiekosten van de beleggingen.

De transactiekosten zijn in 2022 0,03%-punt lager dan vorig jaar (2021: 0,04%). Deze daling wordt verklaard, doordat er bij de start van de Pensioenkring in september 2021 meer transactiekosten gemaakt zijn.

Beleggingskosten en relatie rendement, risico en kosten

De totale kosten vermogensbeheer in 2022 bedroegen 0,18% van het gemiddeld belegd vermogen. De Pensioenkring belegde in 2022 niet actief in aandelen en obligaties. Als gevolg daarvan is er geen prestatieafhankelijke vergoeding betaald.

Om het effect van de kosten in relatie tot het totale rendement van de Pensioenkring te duiden, geeft onderstaande grafiek weer welke kosten onderdeel uitmaken van het gerapporteerde rendement van de Pensioenkring en welke kosten hier buitenvallen.

Toelichting grafiek:

Netto rendement	Rendement na kosten binnen en buiten de beleggingen.
Kosten niet in gerapporteerd rendement	Kosten die buiten de beleggingsportefeuille om betaald zijn.
Gerapporteerd rendement	Gerapporteerd rendement van de beleggingen
Kosten in gerapporteerd rendement	Kosten binnen de beleggingen (vermogensbeheer en transactiekosten).
Bruto rendement	Rendement zonder het effect van kosten.

Uitvoeringskosten en oordeel Bestuur

Het Bestuur van Stap vindt kostenbeheersing belangrijk. Daarom streeft het Bestuur naar een acceptabel kostenniveau in verhouding tot de kwaliteit van de uitvoering en besteedt het Bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer.

Jaarlijks wordt voor de Pensioenkring een begroting opgesteld. De realisatie van de uitvoeringskosten wordt door het Bestuursbureau gemonitord via de maand- en kwartaalrapportages van pensioenbeheer en vermogensbeheer. Op basis van de kwartaalrapportages en via een evaluatie van de uitbestedingsovereenkomsten wordt tevens de kwaliteit van de uitvoering gemonitord.

Het Bestuur heeft de uitvoeringskosten beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn in het licht van de gemaakte afspraken.

7.6 Financiële positie en herstelplan (FTK)

Dekkingsgraden

In 2022 is de rentetermijnstructuur (RTS) gestegen, waardoor de technische voorzieningen (TV) van de Pensioenkring zijn gedaald. De invoering van de tweede stap van de Ultimate Forward Rate (UFR) per 1 januari 2022 heeft dit effect licht getemperd. Per saldo heeft de rente in 2022 een positief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een negatief beleggingsrendement van -27,4% zorgde daarentegen voor een daling van de feitelijke dekkingsgraad. Uiteindelijk is de feitelijke dekkingsgraad in 2022 gestegen van 122,4% naar 129,4%.

De beleidsdekkingsgraad is in 2022 gestegen van 116,4% naar 125,6% en is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen van 125,2%. Daarmee is ultimo 2022 sprake van een toereikende solvabiliteit. Eind 2022 bedraagt de dekkingsgraad op basis van marktrente 129,1%. De dekkingsgraad op basis van marktrente wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de TV op marktwaarde.

Dekkingsgraad- en renteniveaus		
Cijfers in %	2022	2021
Beleidsdekkingsgraad	125,6	116,4
Feitelijke dekkingsgraad	129,4	122,4
Dekkingsgraad op basis van marktrente	129,1	117,9
Reële dekkingsgraad	92,9	93,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1	104,1
Vereiste dekkingsgraad	125,2	127,6
Rekenrente vaststelling TV	2,48	0,60

Herstelplan

De Pensioenkring heeft op 30 maart 2022 een actualisatie van het herstelplan ingediend bij DNB. In dat herstelplan werd voor 2022 een stijging van de feitelijke dekkingsgraad verwacht naar 126,7% en een stijging van de beleidsdekkingsgraad naar 124,6%. Op 19 mei 2022 heeft DNB ingestemd met het in 2022 geactualiseerde herstelplan.

Door de stijging van de rente, is de feitelijke dekkingsgraad (129,4%) per eind 2022 hoger uitgekomen dan werd verwacht. De beleidsdekkingsgraad is ook hoger geëindigd op 125,6%.

DNB heeft in januari 2023 laten weten dat voor Pensioenkring GE Nederland geen geactualiseerd herstelplan ingediend hoefde te worden. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 (125,6%) is hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist vermogen (125,2%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen dat hoort bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2022 is de beleidsdekkingsgraad (125,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2022 voor Pensioenkring GE Nederland dus niet aan de orde.

Toekomst Bestendig Indexeren (TBI)

De Nederlandsche Bank heeft aan Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voor Pensioenkring GE Nederland ontheffing verleend van het bij of krachtens artikel 137, lid 2 van de Pensioenwet bepaalde onder de volgende voorwaarden:

1. Het verlenen van de voorwaardelijke toeslagen is alleen mogelijk als de dekkingsgraad ligt boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen;
2. De ontheffing vervalt met ingang van het moment dat de voorwaardelijke toeslagverlening niet langer wordt gefinancierd door een opslag op de premie;
3. De ontheffing vervalt met ingang van het moment dat de verplichting van de aangesloten ondernemingen om herstellpremies te betalen, wordt aangepast, tenzij Stap ten genoegen van DNB kan onderbouwen dat de aanpassing geen gevolgen heeft voor de herstellpremies die Stap voor de Pensioenkring GE Nederland ontvangt of zal ontvangen.

De verleende ontheffing heeft tot doel dat Stap jaarlijks de door de ondernemingen betaalde premie voor toeslagverlening voor de inactieve deelnemers behorend bij Pensioenkring GE Nederland kan aanwenden voor toeslagverlening aan de inactieve deelnemers, voor zover de feitelijke dekkingsgraad boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen ligt. DNB kan de verleende ontheffing wijzigen of intrekken, bijvoorbeeld indien gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven of omstandigheden/feiten bekend worden, waar DNB op het tijdstip van het verlenen van de ontheffing, niet van op de hoogte was.

Toeslagbeleid

De indexatie van de aanspraken van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers maakt deel uit van de pensioenovereenkomst, en is derhalve onvoorwaardelijk. De toeslag voor actieve deelnemers wordt gefinancierd uit de premie.

De indexatie van de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en van de ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden (waaronder arbeidsongeschiktheidspensioenen) is voorwaardelijk. De toeslag wordt gefinancierd uit de premie. De Nederlandsche Bank heeft voor Pensioenkring GE Nederland aan Stap ontheffing verleend voor de toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI), zoals vastgelegd in artikel 137 lid 2 van de Pensioenwet. Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen.

Ultimo 2022 is een volledige toeslag van 3,39% (2021: 2,00%) verleend aan de actieve deelnemers van Pensioenkring GE Nederland. Aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is eind 2022 nog geen toeslag verleend. Deze wordt begin 2023 toegekend. Per 1 januari 2023 wordt aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag verleend van 6,61% (2021: 2,70%).

Richtlijnen voor toeslagen

Zowel de onvoorwaardelijke toeslag voor de deelnemers als de voorwaardelijke toeslag voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt uit de premie gefinancierd.

Eenmalige bijdrage bij uittreding (sub)onderneming

Indien en nadat een onderneming al dan niet als gevolg van een overdracht de status van aangesloten onderneming verliest, is deze onderneming aan de Pensioenkring een eenmalige bijdrage verschuldigd ter dekking van de lasten voor de toekomstige toeslagverlening aan de gewezen deelnemers die op het moment waarop de onderneming niet langer kan worden aangemerkt als aangesloten onderneming, in dienst zijn van deze onderneming.

Inhaaltoeslag

De Nederlandsche Bank heeft voor Pensioenkring GE Nederland aan Stap ontheffing verleend voor de toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI). Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken voor gewezen deelnemers en ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen. Indien er een toeslag wordt gemist doordat de feitelijke dekkingsgraad lager is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen kan deze toeslag worden ingehaald op het moment dat de feitelijke dekkingsgraad hoger is dan behorend bij het minimaal vereist vermogen. Voorwaarde hierbij is wel dat ook na de toekenning, de feitelijke dekkingsgraad hoger is dan (of gelijk aan) de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen.

Het inhalen van een eventuele indexatieachterstand en herstel van kortingen zal als volgt worden toegepast:

- volledige toeslagverlening;
- herstel van kortingen;
- inhaal van indexatieachterstand (verjaringstermijn 10 jaar).

7.7 Actuariële paragraaf

Het verloop van de technische voorzieningen werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van markttrentes en beleggingsrendementen en de verleende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van de Pensioenkring vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(bedragen x € 1.000)		
Categorie resultaat	2022	2021
Resultaat op beleggingen	-180.024	-497
Resultaat op wijziging RTS	171.722	20.371
Resultaat op premie	305	1.349
Resultaat op waardeoverdrachten	251	95.879
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	143	81
Resultaat op kanssystemen	239	768
Resultaat op toeslagverlening	400	-1.531
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-5.270	0
Resultaat op andere oorzaken	26	-3
Totaal saldo van baten en lasten	-12.208	116.417

Toelichting actuariel resultaat

In 2022 zijn de volgende belangrijke effecten in het actuariel resultaat te onderscheiden. Genoemde bedragen zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten vermogensbeheer;
- de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen. Deze wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars 'spot rate' uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt -180.024. Op dit resultaat is uitgebreid ingegaan in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer'. Het resultaat op beleggingen draagt in 2022 negatief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2022 ligt gemiddeld genomen boven de RTS ultimo 2021. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2022 met circa 1,89%-punt gestegen. Dit heeft geleid tot een afname van de technische voorzieningen en dus tot een positief resultaat. Het resultaat hiervan bedraagt 172.301.

Daarnaast heeft DNB in 2020 besloten om de nieuwe UFR-methode gefaseerd in te voeren. De invoering van de tweede stap heeft per 1 januari 2022 plaatsgevonden. Hiervan is het resultaat -579. Het totaal resultaat van de wijziging van de rente bedraagt 171.722.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op kanssystemen bedraagt 239.

Toeslagverlening

In het boekjaar is aan de actieve deelnemers een toeslag van 3,39% verleend per 1 januari 2023. Door de gestegen rente is deze verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen risico Pensioenkring GE Nederland lager dan de door de werkgever betaalde premie. Het resultaat op toeslagverlening in het boekjaar bedraagt 400.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen bedraagt -5.270. Dit resultaat wordt onder andere veroorzaakt door de overgang naar de Prognosetafel AG2022 (-2.934), de actualisatie van de ervaringssterfte (393) en de kostenvoorziening (-2.729).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw, de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag en de opslag voor directe en toekomstige uitvoeringskosten.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte premie bestaat uit dezelfde componenten als de kostendekkende premie. Bij de gedempte premie wordt uitgegaan van een vaste disconteringsvoet van 1,70%. Deze curve geldt voor de periode 1 januari 2020 tot 1 januari 2025. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan het vereist vermogen gebaseerd op het strategische beleggingsbeleid ultimo 2021. Als peildatum voor het vereist eigen vermogen geldt het jaareinde van het jaar voorafgaand aan het gerapporteerde verslagjaar.

Premie voor risico Pensioenkring (bedragen x € 1.000)		Premie RTS	Premie gedempt	Premie feitelijk
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	regulier	9.111	7.567	7.567
	risicopremie overlijden	356	292	292
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten		279	231	231
De risicopremie voor WIA-excedent en premiervrijstelling bij invaliditeit		505	407	407
Solvabiliteitsopslag		2.829	2.346	2.346
Toetswaarde premie *		13.080	10.844	10.844
Overige premie				
Directe uitvoeringskosten		1.716	1.716	1.716
Actuarieel benodigd voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling		0	0	0
Extra bijdrage werkgever		0	0	247
Opslag weerstandsvermogen		0	0	0
Totaal *		14.796	12.560	12.807

* Vanwege afrondingen kunnen sommaties van de getoonde cijfers afwijken van de totalen.

De Pensioenkring voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is gebaseerd op de strategische portefeuilles en is vastgesteld op 125,2%. Indien het vereist vermogen bepaald zou zijn op basis van de actuele portefeuille zou deze uitkomen op 129,6%.

7.8 Risicoparagraaf

Bij het bepalen van het beleid en het nemen van belangrijke besluiten maakt het Bestuur een afweging tussen risico, rendement en beheersing van de risico's. Daarbij heeft het Bestuur bovendien grenzen (risicobereidheid) gedefinieerd aan de omvang van de risico's. Het beleid is vastgelegd in de ABTN van de Pensioenkring. In 2022 zijn geen wijzigingen aangebracht in de risicobereidheid van de Pensioenkring.

Integraal Risicomanagement

In het hoofdstuk Integraal Risicomanagement van Stap is de beschrijving van het Integraal Risicomanagement op instellingsniveau opgenomen. Deze beschrijving is van toepassing op alle Pensioenkringen.

Doelstellingen en risicobereidheid

Op het niveau van de Pensioenkringen zijn specifieke doelstellingen voor de Pensioenkringen bepaald. Hierbij is een verdeling gemaakt naar financiële en niet-financiële doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen is per Pensioenkring de risicobereidheid bepaald. In onderstaande tabel wordt de risicobereidheid voor de doelstellingen op het niveau van de Pensioenkring weergegeven. Voor de risicobereidheid bij de doelstellingen op het niveau van Stap wordt verwezen naar het hoofdstuk Integraal Risicomanagement.

Doelstelling niveau Pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring GE Nederland
Financiële doelstellingen	
Verantwoorde pensioenopbouw binnen de Pensioenkring.	De minimale premiedekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de sociale partners (opdrachtaanvaarding).
Behoud nominale aanspraken binnen de Pensioenkring.	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van vereist eigen vermogen (VEV). Deze is gelijk aan 25,5% met een bandbreedte tussen 20,5% en 30,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Bijstortingsverplichting Op basis van de bijstortingsverplichting van de aangesloten onderneming is korting van aanspraken in principe nooit aan de orde. Uitsluitend indien de aangesloten ondernemingen onevenredig worden geschaad kan het Fonds het instrument van korten toepassen.

Doelstelling niveau Pensioenkring	Risicobereidheid Pensioenkring GE Nederland
Streven naar waardevast houden van pensioenrechten. Specifiek voor Pensioenkring GE Nederland is dit vertaald naar: een onvoorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers en een voorwaardelijke toeslagambitie van 100% van de maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hierbij is de maatstaf voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers gelijk aan de procentuele jaarstijging van de CAO-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen per 30 september. De maatstaf voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gelijk aan de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle bestedingen per 30 september (niet afgeleid).	Risicobereidheid op korte termijn Risicobereidheid op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze is gelijk aan 25,5% met een bandbreedte tussen 20,5% en 30,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode. Risicobereidheid op lange termijn: Passend binnen de gestelde grenzen uit de "aanvang" haalbaarheidstoets. Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") is een drietal beleidskaders geformuleerd: • Vanuit de financiële positie waarbij aan het VEV wordt voldaan, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat 90% voor de mediaan uit de HBT. • Vanuit de actuele financiële positie aan het einde van een boekjaar, is de ondergrens op fondsniveau van het verwacht pensioenresultaat 90% voor de mediaan uit de HBT op actuele financiële positie; • Vanuit de actuele financiële positie is de afwijking voor het 5% worst case scenario maximaal 15%.
Niet-financiële doelstellingen	
Adequate communicatie. Specifiek voor Pensioenkring GE Nederland is dit vertaald naar: 1. Een proactieve en inzichtelijke deelnemerscommunicatie zodat deelnemers bewust zijn van hun pensioeninkomen en in staat zijn naar eigen inzicht keuzes te maken over hun pensioen. 2. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen.	De risicobereidheid is risicoavers. Uitgangspunt is dat alle deelnemers en werkgever juist, volledig en tijdig geïnformeerd worden.

Financieel crisisplan

Voor de Pensioenkring is een financieel crisisplan opgesteld. In dit financieel crisisplan zijn maatregelen beschreven die het Bestuur kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van de Pensioenkring zich bevindt op of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komt. Het financieel crisisplan vormt hiermee een handleiding voor het Bestuur voor de wijze waarop het zal handelen. Het financieel crisisplan is onderdeel van de ABTN en wordt jaarlijks getoetst en waar nodig aangepast aan de actualiteit.

Risico-inschatting en -beheersing

Zoals in het hoofdstuk Integraal Risicomanagement is benoemd identificeert en beoordeelt het Bestuur van Stap de risico's van Stap en de Pensioenkringen op een gestructureerde wijze met een RSA. De geïdentificeerde risico's worden door het Bestuur kwalitatief beoordeeld voor de kans dat deze risico's zich manifesteren, alsmede voor de impact die deze risico's hebben op het behalen van de doelstellingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het bruto risico, het netto risico en de risico reactie. Zo wordt er inzicht verkregen in de risico's die Stap loopt, welke beheersmaatregelen zijn genomen en de effectiviteit daarvan, evenals in de beheersmaatregelen die nog genomen moeten worden of gewenst zijn.

Voor boekjaar 2022 heeft de RSA begin 2022 plaatsgevonden op het niveau van Stap en op het niveau van de Pensioenkringen. De RSA betreft alle risico's die Stap onderscheidt. Daaronder zijn de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en het risico self assessment voor ICT (RSA ICT) als bijzondere aandachtsgebieden begrepen.

Risico's met mogelijke impact op financiële positie Pensioenkring

Elke Pensioenkring heeft te maken met financiële risico's om haar doelstellingen behalen. Het Bestuur is van mening dat door het inzetten van effectieve beheersmaatregelen de impact op een ongunstige gebeurtenis wordt verkleind. Hieronder wordt voor de belangrijkste financiële risico's toegelicht wat de impact van deze mogelijk ongunstige gebeurtenissen is op de financiële positie van de Pensioenkring.

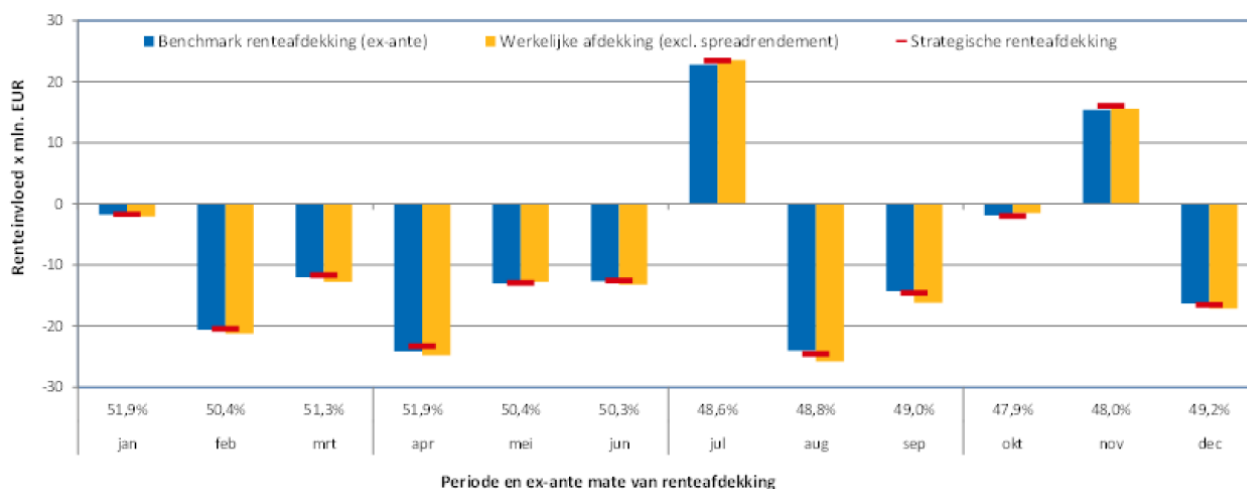
Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico van de Pensioenkring is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat de Pensioenkring op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient de Pensioenkring over voldoende buffers in het vermogen te beschikken. De vereiste buffers voor het vereist eigen vermogen worden vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Ook wordt door middel van een ALM-studie inzicht verkregen in de toekomstige ontwikkeling van de solvabiliteit. In een ALM-studie wordt namelijk het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid integraal getoetst.

Matchings-/Renterisico

De Pensioenkring loopt renterisico over de verplichtingen omdat de verplichtingen in waarde veranderen als gevolg van mutaties in de markrentre. Om het renterisico af te dekken maakt de Pensioenkring gebruik van producten in vastrentende waarden. Wanneer de rente daalt zullen de verplichtingen toenemen, maar daar staat een waardestijging van de portefeuille voor de afdekking van het renterisico tegenover. Hiermee wordt het renterisico dat de Pensioenkring loopt (deels) afgedekt. De Pensioenkring dekt strategisch 50% van het renterisico van de nominale verplichtingen af. Hierbij geldt een marge van 5%-punt boven en onder het gewenste niveau van de afdekking van het renterisico. Het gewenste niveau van de afdekking van het renterisico is gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR.

De volgende figuur toont de gerealiseerde afdekking van het renterisico ten opzichte van de strategische afdekking van het renterisico en de ex-ante mate van afdekking van het renterisico zoals op de laatste dag van de voorgaande maand is vastgesteld. Zichtbaar is dat gedurende 2022 zowel de benchmark voor de afdekking van het renterisico als de werkelijke afdekking van het renterisico dicht bij strategische mate van afdekking van het renterisico bevonden. Indien de benchmark voor de afdekking van het renterisico zich buiten de bandbreedte (+/- 5%-punt) bevindt, worden transacties uitgevoerd om de afdekking van het renterisico bij te sturen naar de strategische mate van de afdekking van het renterisico.

Toelichting grafiek:

- De blauwe balken tonen de ex-ante mate van aftdekking van het renterisico (benchmark aftdekking) zoals op maandeinde van de voorgaande maand is vastgesteld. In feite is dit de verwachte aftdekking van het renterisico gedurende de daarop volgende maand. De benchmark aftdekking van het renterisico wordt bepaald aan de hand van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps en beleggingen die een onderdeel zijn van de matching portefeuille en de actuele rentegevoeligheid van de verplichtingen. Deze waarde is weergegeven in de horizontale as.
- De rode horizontale strepen tonen de strategisch gewenste mate van aftdekking van het renterisico. De strategische mate van aftdekking van het renterisico is afhankelijk van de huidige rentestand. Periodiek wordt gemonitord of de benchmark aftdekking van het renterisico zich binnen de bandbreedtes rondom de strategische mate van aftdekking van het renterisico bevindt.
- De gele balken tonen de waardeontwikkeling van de vastrentende waarden en renteswaps als gevolg van de rentemutatie (exclusief het spreadrendement).
- De aftdekking van het renterisico wordt maandelijks berekend door de rentegevoeligheid van de beleggingen te delen door de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Gedurende 2022 heeft zich de volgende gebeurtenis voor dit risico voorgedaan:

- De marktrente is in 2022 per saldo gestegen. De Pensioenkring hanteert een vaste aftdekking van het renterisico, waardoor het aftdekkingspercentage onafhankelijk is van het renteniveau.

Marktrisiko

Marktrisiko is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor de Pensioenkring heeft dit risico betrekking op de portefeuille zakelijke waarden. Het risico van de vastrentende waarden valt onder het krediet- en renterisiko. De portefeuille zakelijke waarden bestaat uit beleggingen in aandelen die wereldwijd zijn belegd. Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen.

Daarnaast is de periodieke ALM-studie een belangrijk beheersingsinstrument om vast te stellen of gekozen portefeuille met zakelijke waarden voldoet aan het gewenste risico versus rendementsafweging.

Scenario's dekkinggraad voor markt- en renterisico per eind 2022

De volgende tabel geeft de gevoeligheid van de dekkinggraad (op basis van de rentetermijnstructuur inclusief UFR) weer voor het rente- en aandelenrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. De actuele portefeuille geldt als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat de actuele mate van afdekking van het renterisico wordt gehanteerd. Er wordt verondersteld dat beide risico's zich manifesteren als een instantane schok, dus als een schok ineens zonder tussenstappen. De afdekking van het renterisico blijft dan ook in de gehele schok hetzelfde en wordt dus niet gedurende de schok aangepast conform de rentestaffel. Verder wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. De aandelenkoersen variëren hierbij tussen de -20% en +20%. De rente varieert tussen -1,5% en +1,5% ten opzichte van het renteniveau op het einde van de maand.

Rente	-1,50%	-1,00%	-0,50%	0,00%	0,50%	1,00%	1,50%
Aandelen							
20%	122,6	129,1	136,3	144,0	152,3	161,3	170,9
10%	117,1	123,1	129,6	136,7	144,3	152,5	161,4
0%	111,7	117,1	123,0	129,4	136,3	143,8	151,8
-10%	106,2	111,0	116,3	122,1	128,4	135,1	142,3
-20%	100,7	105,0	109,7	114,8	120,4	126,3	132,8

Gedurende 2022 hebben zich de volgende gebeurtenissen voor dit risico voorgedaan:

- Naast het renterisico vormde het zakelijke waarden risico in 2022 het grootste risico voor de Pensioenkring. Een schok (volgens de in de standaardtoets van DNB gedefinieerde negatieve gebeurtenis), die zich met een kans van 2,5% geïsoleerd kan voordoen, leidt tot een significant effect op de dekkinggraad op basis van de UFR. Van de geïsoleerde schokken vormt het zakelijke waarden risico het grootste risico voor de dekkinggraad.
- Afgelopen jaar eindigden de aandelenmarkten op een verlies. Aandelenkoersen in ontwikkelde markten daalden met circa 13% (gemeten in lokale valuta). Het jaar 2022 stond in het teken van een negatief sentiment als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de opgelopen inflatie. De centrale banken verhoogden in 2022 de rente om de inflatie omlaag te brengen. Het verkrappende beleid van de centrale banken resulteerde in een ongunstig klimaat voor zakelijke waarden categorieën en dat leverde een negatieve bijdrage aan de dekkinggraadontwikkeling. De flink gestegen rente had uiteindelijk een positief effect op de dekkinggraad.

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Voor obligaties geldt normaliter dat de valuta van notering een goede indicatie is van het daadwerkelijke valutarisico omdat de te verwachten kasstromen vaststaan in de valuta van notering. Dit pleit voor het afdekken van vreemde valuta voor obligaties. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de afdekking van het valutarisico beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt. Binnen de categorie aandelen ontwikkelde markten wordt de exposure naar de USD, JPY, GBP, CHF, AUD, CND en HKD voor 100% afgedekt.

De Pensioenkring dekt valutarisico af door middel van een overlay. De bandbreedtes rondom de strategische afdeckingspercentages bedragen +/- 10%.

Het afdekken van valutarisico brengt verschillende kosten met zich mee. Deze zijn grofweg in vier categorieën onder te verdelen:

- Het renteverskil tussen de twee valuta. Indien de risicovrije rente in vreemde valuta hoger is, worden de kosten voor het afdekken ook hoger;
- Een cross currency basisspread, die het gevolg is van liquiditeit en vraag/aanbod;
- Transactiekosten voor het afsluiten/tegensluiten van de benodigde derivaten;
- Operationele kosten voor het mogelijk maken en beheer van valutarisico-afdekking.

Een belangrijke kostencomponent in de afdekking van het valutarisico is het renteverskil tussen de rente in het land van de betreffende valuta en de rente in de Eurozone. Hoe groter dit verschil, hoe groter de kosten. Omdat de theorie die stelt dat de wisselkoers dit renteverskil goed zal maken in praktijk niet volledig opgaat, kan dit renteverskil als een verwachte kostenpost of opbrengst bestempeld worden.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten en heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de beleggingen in vastrentende waarden. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles met bedrijfsobligaties, staatsobligaties opkomende markten en Nederlandse hypotheeklen wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De risico's van deze categorieën voor de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM-studie. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico open Pensioenkring

Pensioenkringen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. De Pensioenkring is een open Pensioenkring met premie-inkomsten. Dit betekent dat de uitkeringen vanuit de premie-inkomsten en aanvullend vanuit de kasstromen van de vastrentende waarden en het belegd vermogen gefinancierd dienen te worden.

De beleggingsportefeuille van de Pensioenkring is voor het grootste deel belegd in liquide beleggingscategorieën, die snel verkocht kunnen worden. Daarnaast worden kasbuffers aangehouden voor de uitvoering van operationele activiteiten en het beheer van onderpand uit hoofde van het gebruik van derivaten. Eén keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus, wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget.

Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico heeft betrekking op alle verzekeringstechnische grondslagen die voor de Pensioenkring een risico vormen. Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico voor de Pensioenkring is het langlevensrisico. Dit betreft het risico dat deelnemers langer leven dan verondersteld bij de vaststelling van de technische voorzieningen. Bij de vaststelling van het verzekeringstechnisch risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen wordt voor het sterfterisico onderscheid gemaakt tussen procesrisico, trendsterfteonzekerheid en negatieve stochastische afwijkingen.

ESG-risico

ESG-risico's zijn risico's die verband houden met milieu, sociale verhoudingen en ondernemingsbestuur. De risico's vloeien voort uit de invloed die de activiteiten van een onderneming hebben op de omgeving (bijvoorbeeld land, water, lucht en ecosystemen), de maatschappij en de manier waarop ondernemingen beheerd zijn. Materialisatie van deze risico's kan, naast reputatie schade, materiële invloed hebben op de waarde van een onderneming.

De mate waarin de Pensioenkring is blootgesteld aan de ESG-risico's en de beheersing daarvan is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingsportefeuille. In beginsel wordt een combinatie van meerdere instrumenten ingezet om deze risico's te beperken, dan wel te mitigeren: stemmen, screening en dialoog, uitsluitingen en ESG-integratie. Het MVB-beleid van Stap bevat richtlijnen met betrekking tot ESG-risicobeheersing op portefeuilleniveau. Daarnaast is MVB een vast onderdeel van de investment cases, die gehanteerd worden voor het vaststellen van het strategisch beleid per beleggingscategorie.

Toelichting niet-financiële risico's

De niet financiële risico's zijn voor Stap op instellingsniveau uitgewerkt in het hoofdstuk Integraal Risicomanagement. Op het niveau van de Pensioenkringen zijn de volgende belangrijkste niet-financiële risico's onderkend.

Omgevingsrisico

De Pensioenkringen van Stap zijn, net als de hele pensioensector, onderhevig aan diverse ontwikkelingen, zoals de rente- en inflatieontwikkelingen, de volatiliteit op de financiële markten, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, de overgang naar een CO₂ neutrale samenleving en overige nieuwe (Europese) wet- en regelgeving. Als omgevingsrisico is dan ook het risico van het niet tijdig of adequaat inspelen op van buiten Stap komende veranderingen op het gebied van reputatie en ondernemingsklimaat geïdentificeerd.

Met de oprichting en inrichting van Stap is reeds beoogd in te spelen op (toekomstige) ontwikkelingen in de pensioensector. Door het, in afstemming met de strategische partners, voortdurend monitoren van de ontwikkelingen in de pensioensector en financiële markten en het hierop inspelen in de uitvoering van het beleid, acht Stap het netto risico voldoende beheerst. Het Bestuur zorgt daarbij voor een adequate en tijdige communicatie naar de deelnemers, Belanghebbendenorganen en andere stakeholders van Stap.

Uitbestedingsrisico

Onder het uitbestedingsrisico voor de Pensioenkringen verstaat Stap het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Voor de beheersing van het uitbestedingsrisico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Stap beschikt over marktconforme uitbestedingsovereenkomsten met al haar uitbestedingspartners, die voldoen aan de wettelijke regels op het gebied van uitbesteding.
- De afspraken omtrent de uitbestede werkzaamheden en informatieverschaffing zijn contractueel vastgelegd in een Service Level Agreement met bijbehorende kritische performance indicatoren.
- Stap ontvangt en beoordeelt periodieke rapportages van haar strategische uitbestedingspartners (maand-, kwartaal-, SLA- en risicorapportages), die in de bestuursadviescommissies en bestuursvergaderingen worden besproken.

- Stap vormt een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing bij de uitbestedingspartijen en over de maatregelen die de uitbestedingspartijen nemen om de kwaliteit te verbeteren op basis van extern gecertificeerde ISAE 3402-type II verklaringen en aanvullende assurance verklaringen.
- Stap voert periodiek strategisch overleg met de uitbestedingspartners en monitort, mede met het oog op de transitie naar de Wet toekomst pensioenen, het verandermanagement van de uitbestedingspartners.

IT-risico

De beschikbaarheid en beveiliging van IT-systemen wordt onderkend als een belangrijk risico. Door het niet beschikbaar zijn van (belangrijke) IT systemen en/of de IT omgeving bestaat het risico van operationele verstoringen. Daarnaast bestaat het risico bij niet adequate IT beveiliging, dat informatie toegankelijk wordt voor niet-geautoriseerde gebruikers en/of dat niet geautoriseerde gebruikers het functioneren van de IT systemen verhinderen of veranderen. Dit risico beperkt zich niet tot de IT-omgeving van Stap, maar omvat tevens de IT-omgeving van de uitbestedingspartners. De genoemde IT-risico's kunnen daarom van invloed zijn op de dienstverlening aan de deelnemers.

Voor de beheersing van het IT-risico heeft Stap onder andere de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- Het ICT-beleid, het Informatiebeveiligingsbeleid en het privacy beleid van Stap worden periodiek geëvalueerd en geactualiseerd en er worden maatregelen ter beheersing van het risico. Het ICT-beleid en het Informatiebeveiligingsbeleid is gerelateerd aan het Uitbestedingsbeleid en hierin zijn adviezen van de externe partij Quint verwerkt.
- Gedurende het jaar monitort Stap of de beheersing van het IT-risico bij de uitbestedingspartners overeenkomt met het beleid aan de hand van onder meer de SLA- en risicorapportages. Daarnaast rapporteren de uitbestedingspartners over de voor het IT-risico getroffen maatregelen en de interne beheersing via de ISAE 3402 type II rapportages.
- Op basis van de ISAE 3402 type II rapportages en aanvullende assurance verklaringen vormt Stap zich een oordeel over de kwaliteit van de interne beheersing voor het IT-risico bij de uitbestedingspartners en over de maatregelen die de uitbestedingspartners nemen om de kwaliteit te verbeteren.
- Daarnaast wordt periodiek een RSA ICT uitgevoerd. Daarbij wordt onder andere gebruik gemaakt van het COBIT-raamwerk van de uitbestedingspartners en enkele belangrijke aandachtsggebieden betreffen cyberrisico's en datakwaliteit. Medio 2022 is het self assessment informatiebeveiliging conform het Toetsingskader Informatiebeveiliging van DNB in samenwerking met de externe partij afgerond. Hierbij is vastgesteld dat de door Stap (13 beheersmaatregelen), TKP en Aegon AM getroffen beheersmaatregelen voldoen aan het gewenste volwassenheidsniveau van de 58 beheersmaatregelen uit het model van DNB.

Door de hoge mate van digitalisering van de bedrijfsvoering en de afhankelijkheid hiervan, onderkent Stap het toenemende risico op cyberaanvallen. De analyse van de verhoogde gevoeligheid voor cybercrime maakt deel uit van de RSA ICT en de SIRA. Om dit risico te mitigeren heeft Stap het ICT- en Informatiebeveiligings-beleid geïmplementeerd en maatregelen getroffen. Zo laat de uitvoeringsorganisatie periodiek penetratietesten uitvoeren en worden (mogelijke) beveiligingsproblemen direct opgevolgd. Zowel bij de uitbestedingspartners als bij Stap heeft dit in 2022 niet tot incidenten, gerichte aanvallen (zoals DDoS) of andere verstoringen van de dienstverlening geleid. Alle maatregelen in het kader van informatiebeveiliging zijn in werking en worden continu gemonitord. En met het oog op de thuiswerksituatie zijn er extra activiteiten op het gebied van bewustzijn uitgevoerd om medewerkers blijvend alert te houden.

In het kader van het nieuwe pensioenstelsel onderkent Stap het risico dat de IT-systemen hiervoor tijdig aangepast dienen te worden. TKP informeert Stap periodiek over de voortgang van de wijzigingen die doorgevoerd moeten worden in de (administratieve) systemen als gevolg van de Wet toekomst pensioenen en de herijking van haar veranderportfolio. Stap heeft binnen het programma "Pensioenakkoord binnen Stap" nadrukkelijk aandacht voor het TKP programma Wet toekomst pensioenen.

Juridisch risico

Stap opereert als financiële instelling in een omgeving die de sterk gereguleerd is en de komende jaren flink verandert. De pensioensector krijgt te maken met aangepaste wetgeving, zoals onder meer de Wet toekomst pensioenen. Daarnaast is sprake van toenemende vereisten op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tevens lanceert de Europese Commissie (EC) de komende jaren regelgeving om de digitale weerbaarheid te vergroten en om financieel-economische criminaliteit effectiever tegen te gaan.

Voor het vergroten van de digitale weerbaarheid van de sector heeft de Europese Commissie (EC) een voorstel voor een verordening uitgebracht: de Digital Operational Resilience Act (DORA). DORA stelt eisen aan financiële organisaties ten aanzien van IT-risicomanagement, IT-incidenten, het periodiek testen van de digitale weerbaarheid en de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden. Daarbij wordt rekening gehouden met de grootte, het risicoprofiel en het systeembelang van de individuele organisaties. DORA wordt met ingang van januari 2025 ingevoerd en Stap bereid zich hier samen met de uitbestedingspartners op voor.

Ook werkt de EC aan een nieuw kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Het doel hiervan is een gelijkjer speelveld te creëren tussen EU-jurisdicties voor het toezicht, gericht op het voorkomen van financieel-economische criminaliteit. Om te zorgen dat dit kader beter werkt, wil de EU een specifieke antiwitwasautoriteit oprichten. Ondertussen zet Nederland in op meer mogelijkheden voor instellingen om onderling informatie uit te wisselen. Kennisdeling vergroot het zicht op financieel-economische criminaliteit.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een verhoogd risico dat Stap niet voldoet aan wet- en regelgeving. Ter beheersing van dit juridisch risico maakt Stap gebruik van de binnen het Bestuur, het Bestuursbureau en bij de uitbestedingspartners aanwezige (juridische) kennis en kunde. Tevens heeft Stap een externe Compliance Officer aangesteld die en wordt waar nodig juridische expertise ingehuurd.

Ontwikkelingen in 2023

Situatie Oekraïne en Rusland

De oorlog tussen Oekraïne en Rusland domineert op sinds 24 februari 2022 de wereldpolitiek, de financiële markten en de olie- en energieprijzen. De Pensioenkring verstrekt via Stap geen uitkeringen aan pensioengerechtigden uit Rusland, maar de Pensioenkring heeft wel beleggingen in Rusland en Oekraïne. Echter, de blootstelling aan beleggingen in Rusland en Oekraïne is relatief beperkt, onder andere door het uitsluitingsbeleid waardoor er sinds 2019 niet belegd is in Russische staatsobligaties.

De Pensioenkring belegt zeer beperkt in aandelen en obligaties van Russische en Oekraïense bedrijven en belegt niet in aandelen of obligaties uit Wit Rusland. Als gevolg van de ingestelde sancties mag er niet worden gehandeld in bepaalde (Russische) bedrijven. Daarnaast ligt de handel van aandelen die genoteerd staan in Rusland momenteel stil, waardoor waarderingen onzeker zijn en het onzeker is of de aandelen verkocht kunnen worden. Voor de beleggingen via de AIM MM fondsen is besloten dat alle nieuwe investeringen in Russische en Wit-Russische aandelen en obligaties zijn stopgezet. Een indirect effect is de toegenomen onzekerheid op de financiële markten en een daarmee gepaard gaand negatief sentiment. Stap zal de ontwikkelingen nauwgezet blijven volgen.

Wet toekomst pensioenen (Wtp)

In 2020 is het project Pensioenakkoord binnen Stap gestart. In de oriëntatiefase (2020/2021) zijn er door Stap drie werkgroepen gevormd: techniek, governance en propositie. Door de werkgroep techniek zijn verkennende kwantitatieve analyses uitgevoerd. De onderwerpen invaren en transitie FTK zijn uitvoerig aan bod gekomen. De werkgroep governance heeft voor de verschillende Pensioenkringen een inventarisatie gemaakt van de rollen en verantwoordelijkheden bij een overgang naar het nieuwe stelsel. De werkgroep propositie heeft een analyse uitgevoerd ten aanzien van de proposities die Stap aan gaat bieden. In 2021 zijn de uitkomsten van oriëntatiefase gepresenteerd aan de Belanghebbendenorganen. In februari 2021 heeft Stap ook gereageerd op de internetconsultatie 'Wet toekomst pensioenen', gepubliceerd op 16 december 2020. Stap onderschrijft en ondersteunt de noodzaak van de voorgestelde herziening van de tweede pijler.

In de complexe overgang van het oude stelsel naar het nieuwe stelsel ziet Stap voor algemeen pensioenfondsen een belangrijke rol weggelegd. Algemeen pensioenfondsen kunnen oplossingen bieden in het nieuwe stelsel en daarnaast ook collectiviteiten vanuit het verleden borgen. De wetgeving is op 30 mei 2023 definitief geworden en Stap gaat door met de projectmatige voorbereiding voor de Wet toekomst pensioenen. De Wtp is een vast agendapunt geworden bij alle commissievergaderingen en hiermee onderdeel van de governance van Stap. Er is een coördinatieteam gevormd dat bestaat uit twee bestuursleden en de directie van het Bestuursbureau en dat onder andere zorgt voor volledige dekking qua onderwerpen via de commissies en het binnen de gestelde kaders prioriteren van onderwerpen en uitzetten van opdrachten. Tevens bewaakt het coördinatieteam de tijdlijnen, afhankelijkheden en volledigheid van uitwerking.

Stap en haar uitbestedingspartners zijn er klaar voor om de komende jaren de bestaande en toekomstige klanten te begeleiden in een zorgeloze transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Stap faciliteert zowel solidaire als flexibele pensioenregelingen, alsmede een combinatie van de contracten en mogelijkheden voor niet-actieve verzekerde regelingen. Ook blijft Stap het huidige FTK uitvoeren voor collectiviteiten die in het huidige pensioenstelsel blijven.

Gewijzigde UFR per 1 januari 2023

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft eind 2022 aangegeven dat de nieuwe UFR-methode, zoals geadviseerd door de Commissie Parameters 2022, per 1 januari 2023 wordt ingevoerd. Het advies van de Commissie is om de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur dichter aan te laten sluiten bij de marktrente. Onder andere het startpunt voor het extrapoleren verschuift van 30 naar 50 jaar. Deze wijziging wordt in boekjaar 2023 verantwoord. Voor de Pensioenkring is de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode een minimale verlaging van de dekkingsgraad per 1 januari 2023.

7.9 Verslag van het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland is per 1 september 2021 ingesteld. Dat is de datum waarop Pensioenkring GE Nederland van start is gegaan.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Het Belanghebbendenorgaan bestaat uit de vertegenwoordiging van de geledingen van de aangesloten werkgevers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De samenstelling van het Belanghebbendenorgaan is op het moment van vaststellen van het jaarverslag als volgt:

- Nina Nijs (voorzitter) – namens de deelnemers
- Taugir Sardar – namens de werkgevers
- Sjoerd Lousberg – namens de werkgevers
- Dirk van Unnik – namens de deelnemers
- Fred Bos – namens de pensioengerechtigden
- Arjan van der Linde – namens de werkgevers

Bij de start van het Belanghebbendenorgaan is afgesproken dat mevrouw Yvonne Den Bakker en de heer Bas Vroegh na één jaar zouden terugtreden uit het Belanghebbendenorgaan. Het Belanghebbendenorgaan is Yvonne den Bakker en de heer Bas Vroegh zeer erkentelijk voor hun bijdrage om de continuïteit te waarborgen.

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het Belanghebbendenorgaan worden bepaald door het wettelijke kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en de reglementen van Stap.

Vergaderingen van het Belanghebbendenorgaan in 2022

Het Belanghebbendenorgaan heeft in 2022 twee vergaderingen gehad met het Bestuur. De eerste vergadering met het Bestuur vond plaats in mei. Deze vergadering stond in het teken van het deeljaarverslag 2021 met de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland. De tweede vergadering vond plaats in november. In deze vergadering zijn onderwerpen zoals het beleggingsplan 2023, de pensioenopbouw en premie voor 2023, het pensioenreglement 2023, de toeslagverlening, het communicatiejaarplan en het jaarplan 2023 van de Pensioenkring behandeld.

Het Belanghebbendenorgaan heeft in 2022 zes eigen vergaderingen gehad. Bij deze vergaderingen is een delegatie van het Bestuursbureau aanwezig geweest. In deze vergaderingen zijn de onderwerpen behandeld die in de vergaderingen met het Bestuur op de agenda stonden. Verder zijn onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- Wet toekomst pensioenen;
- risicobereidheidsonderzoek;
- ALM-studie;
- haalbaarheidstoets;
- Beleggingsplan 2023;
- rapportages van Pensioenkring GE Nederland.

Informatie-uitwisseling

Het Belanghebbendenorgaan ontvangt informatie en rapportages over de Pensioenkring van het Bestuursbureau via een eigen digitale vergaderomgeving. Dit betreft onder andere maand- en kwartaalrapportages en per kwartaal een risicomanagementrapportage. Daarnaast ontvangt het Belanghebbendenorgaan tenminste maandelijks een nieuwsbrief over de actualiteiten. Deze frequentie wordt verhoogd wanneer hiertoe aanleiding is. Daarnaast hebben de leden van Belanghebbendenorgaan toegang tot SPO Perform.

Stap heeft in 2022 twee themadagen voor leden van Belanghebbendenorganen georganiseerd. Tijdens de themadagen zijn onderwerpen behandeld zoals de Wet toekomst pensioenen, het IMVB-convenant en thematisch beleggen, een bewustwordingssessie voor compliance en keuzebegeleiding. Een aantal leden van het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland heeft deze themadagen bijgewoond.

Verslag over 2022

Het Belanghebbendenorgaan heeft goedkeuring verleend aan:

- het herstelplan 2022;
- Beleggingsplan 2023;
- Jaarplan 2023 van de Pensioenkring;
- de toetreding van GE Aviation Netherlands B.V.;
- de nieuwe uitvoeringsovereenkomsten voor de splitsing;
- de selectie van een externe partij en de opzet voor het onderzoek naar de risicobereidheid van de deelnemers;
- het toeslagbesluit 2023.

Het Belanghebbendenorgaan heeft in 2022 advies gegeven over:

- het deel-jaarverslag 2021 met de financiële opstelling van de Pensioenkring over 2021;
- het pensioenreglement 2023 van de Pensioenkring;
- het communicatiejaarplan 2023 van de Pensioenkring;
- de actuariële grondslagen, waaronder de ervaringssterfte;
- de ABTN 2023 van de Pensioenkring;
- de ALM-studie van de Pensioenkring.

In de eigen vergaderingen van het Belanghebbendenorgaan zijn verder onder meer de maand- en kwartaalrapportages en de risicomanagementrapportages van de Pensioenkring behandeld. Het Belanghebbendenorgaan heeft in de eigen vergaderingen verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van deze rapportages. Deze zijn door het Bestuursbureau beantwoord.

Bevindingen

Deze verklaring heeft betrekking op het verslagjaar 2022. Het Belanghebbendenorgaan heeft over deze periode de volgende bevindingen:

Financieel

Gedurende 2022 is de dekkingsgraad gestegen van 122,4% ultimo 2021 naar 129,7% op 31 december 2022. Zowel de beleggingsresultaten als de rente hadden een groot effect. Het beleggingsrendement kwam over 2022 uit op -27,4%. De rekenrente steeg in diezelfde periode van 0,60% naar 2,48 %, zodat de daardoor veroorzaakte daling van de benodigde technische voorzieningen het beleggingseffect overtrof. Ook de beleidsdekkingsgraad toonde over het gehele jaar een stijging van 116,4% naar 125,6%.

Toeslagverlening

De financiële situatie van de Pensioenkring was per 30 september 2022 de basis voor het Bestuur om aan de actieven per 1 januari 2023 een onvoorwaardelijke toeslag te verlenen van 3,39%. De explosieve groei van de premiekosten voor de werkgever zijn meegenomen in de evenwichtige belangenoverweging van het Bestuur voor een gedeeltelijke toeslag aan de inactieven per 1 januari 2023 van 6,61%. Het Belanghebbendenorgaan heeft gezien de gezonde financiële situatie van de Pensioenkring aangedrongen om voor de inactieven te onderzoeken om hier dichterbij de daadwerkelijke inflatie te komen. Hier wordt in 2023 verder overleg over gevoerd, onder andere met DNB.

Beleggingen

Het totale beleggingsrendement in 2022 bedroeg -27,4%. Vanwege de oplopende rente en de hoge inflatie zijn zowel vastrentende waarden als zakelijke waarden in waarde gedaald. Zowel bij aandelen (-14,1%) als bij vastrentende waarden (-36,5%) kwam het resultaat onder de benchmark te liggen.

Het Belanghebbendenorgaan heeft het beleggingsrendement beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel is in het licht van de oplopende rente en de ontwikkelingen op de aandelenmarkt. De rentestijging heeft bijgedragen aan het herstel van de dekkingsgraad aan de verplichting kant.

Begin 2023 is de beleggingscategorie bedrijfsobligaties aangepast. Er is op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen een vervolgstap gemaakt waarbij de Euro Bedrijfsobligaties is deels omgezet naar een actief mandaat, deels naar een passief wereldwijd mandaat (exclusief financials) en deels naar Green Bonds. Daarnaast zal in 2023 de afdekking van het renterisico gefaseerd wordt opgehoogd naar een afdekking van 70%.

Verslaglegging en verantwoording

Het Belanghebbendenorgaan is van mening dat de verslaglegging en het afleggen van verantwoording goed en professioneel geregeld zijn. De maandelijkse verslaglegging en de kwartaalrapportages stellen het Belanghebbendenorgaan voldoende in staat het Bestuur en de uitvoerders te beoordelen.

Wet toekomst pensioenen

De verwachting is dat per 1 juli 2023 de Wet toekomst pensioenen van kracht wordt. Dit heeft tot gevolg dat de komende jaren een besluit moet worden genomen door de sociale partners over de toekomstige pensioenregeling. Daarnaast moet een besluit worden genomen over het wel of niet invaren van de opgebouwde pensioenen. Stap heeft in 2022 een risicobereidheidsonderzoek uitgevoerd onder de deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenkring GE Nederland. De uitkomsten geven inzicht in de huidige risicobereidheid van de deelnemers en pensioengerechtigden. Mede gezien het sociaal akkoord afgesloten bij de overgang naar Stap is dit een vast onderdeel van de overleggen met Stap en vindt het Belanghebbendenorgaan het belangrijk dat alle belanghebbenden goed zijn aangesloten op dit traject.

Splitsing GE

De verwachting is dat GE tegen eind 2023 naar de volgende fase van de nieuwe structuur zal overgaan. Het Belanghebbendenorgaan zal de voortgang van dit project tijdens het overleg blijven volgen.

Het totale oordeel

Op grond van het voorgaande komt het Belanghebbendenorgaan tot het volgende totale oordeel.

Zoals ook in de voorgaande jaren heeft het Belanghebbendenorgaan de samenwerking met Stap, het Bestuur en het Bestuursbureau, als constructief en plezierig ervaren. Met name in gevallen waar al of niet ingrijpende veranderingen moesten worden beoordeeld en/of besloten, hebben interne en externe experts het Belanghebbendenorgaan goed van aanvullende informatie voorzien en het Belanghebbendenorgaan voorgelicht. Binnen het Belanghebbendenorgaan is de samenwerking constructief en in goede harmonie verlopen.

Rotterdam, 17 mei 2023

Belanghebbendenorgaan Pensioenkring GE Nederland

Nina Nijs
Taugir Sardar
Sjoerd Lousberg
Dirk van Unnik
Fred Bos
Arjan van der Linde

Reactie Bestuur

Met waardering voor de betrokkenheid van de leden van het Belanghebbendenorgaan heeft het Bestuur kennis genomen van het verslag van het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland en het positieve oordeel over het in 2022 gevoerde beleid.

Het Bestuur bedankt het Belanghebbendenorgaan van Pensioenkring GE Nederland voor de verrichte werkzaamheden en kijkt er naar uit de constructieve samenwerking met het Belanghebbendenorgaan in de toekomst voort te zetten.

16. Financiële opstelling Pensioenkring GE Nederland

16.1 Balans per 31 december 2022

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA			
Beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	1		
Aandelen		256.575	350.798
Vastrentende waarden		227.080	314.504
Derivaten		7.132	807
Overige beleggingen		6.497	7.272
		497.284	673.381
Beleggingen voor risico deelnemers	2	813	991
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	3	1.899	2.503
Vorderingen en overlopende activa	4	17.510	3.014
Overige activa	5	2.315	864
TOTAAL ACTIVA		519.821	680.753
PASSIVA			
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland	6	104.209	116.417
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	7	353.735	518.360
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemer	8	813	991
Overige voorzieningen	9	41.548	40.406
Derivaten	10	288	2.199
Overige schulden en overlopende passiva	11	19.228	2.380
TOTAAL PASSIVA		519.821	680.753

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

16.2 Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
BATEN			
Premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland	12	14.051	7.860
Beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland	13	-183.713	-1.623
Beleggingsresultaten risico deelnemer	14	-178	26
Baten uit herverzekering	15	-604	2.503
TOTAAL BATEN		-170.444	8.766
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	16	3.710	1.045
Pensioenuitvoeringskosten	17	731	240
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	18		
Collectieve waardeoverdracht per 1 september 2021		0	528.812
Pensioenopbouw		7.836	2.578
Toeslagverlening		2.165	7.473
Rentetoevoeging		-2.683	-736
Ottrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-3.137	-1.126
Wijziging marktrente		-171.722	-20.371
Wijziging actuariële grondslagen		2.541	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		-1.494	-5
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		2.473	-768
		-164.021	515.857
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	19	-604	2.503
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	20	-178	991
Mutatie overige voorzieningen	21	1.142	40.406
Saldo herverzekering	22	-266	173
Saldo overdrachten van rechten	23	1.243	-668.868
Overige lasten	24	7	2
TOTAAL LASTEN		-158.236	-107.651

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Saldo van baten en lasten	-12.208	116.417
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>		
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland	-12.208	116.417
Totaal saldo van baten en lasten	-12.208	116.417

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

16.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico GE Nederland	16.539	7.150
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	1.426	667.354
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	356	0
Overig ontvangsten	485	0
	18.806	674.504
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-3.691	-986
Betaalde premies herverzekering	-518	-173
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-922	-17
Afdracht inzake weerstandsvermogen	293	-1.290
Betaald in verband met overdracht van rechten	-2.669	0
Overig uitgaven	-6	-4
	-7.513	-2.470
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	11.293	672.034
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenkring GE Nederland	3.158	1.173
Verkopen en aflossingen van beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	46.486	17.170
	49.644	18.343
Uitgaven		
Aankopen beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	-61.694	-682.538
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-770	-2
	-62.464	-682.540
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-12.820	-664.197
Netto kasstroom	-1.527	7.837
Koers-/omrekenverschillen	876	254
Mutatie liquide middelen	-651	8.091
Liquide middelen per 1 januari	8.091	0
Liquide middelen per 31 december	7.440	8.091
Mutatie liquide middelen	-651	8.091
Waarvan:		
Voor risico Pensioenkring (5)	2.315	864
Binnen de beleggingsportefeuille	5.125	7.227
Liquide middelen per 31 december	7.440	8.091

Liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille:

- Cash collateral

-6.941

2.158

- Liquide middelen bij de vermogensbeheerder

12.067

5.069

Totaal (1)

5.125

7.227

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

16.4 Toelichting op de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland

Algemeen

Activiteiten

Pensioenkring GE Nederland is een Pensioenkring met een eigen afgescheiden positie binnen Stichting Algemeen Pensioenfonds (Stap). Pensioenkring GE Nederland is op 1 september 2021 opgericht en ontstaan na een collectieve waardeovername vanuit Stichting Pensioenfonds General Electric in liquidatie (PF GE). Deze collectieve waardeovername betreft actieven, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Het doel van de Pensioenkring GE Nederland is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt Pensioenkring GE Nederland uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. De Belastingdienst hanteert voor een algemeen pensioenfonds (inclusief de Pensioenkringen) één fiscaal nummer. Daarom treedt Stap voor bepaalde geldstromen, zoals uitkeringen, als kassier voor Pensioenkring GE Nederland op. Pensioenkring GE Nederland geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de aangesloten ondernemingen.

Overeenstemmingsverklaring

De financiële opstelling is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het Bestuur heeft op 31 mei 2023 deze financiële opstelling vastgesteld.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland zijn vermeld in € 1.000, tenzij anders is aangegeven. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Continuïteitsveronderstelling

De financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Voor de toelichting op de continuïteit wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar Pensioenkring GE Nederland zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van Pensioenkring GE Nederland.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Schattingswijziging

De financiële opstelling in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In september 2022 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2022 gepubliceerd. De Pensioenkring is per 30 september 2022 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 2.934 en daardoor een negatief effect op de

dekkingsgraad van 1,0%-punt. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op sterftekansen, ofwel de ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is doorgevoerd per 31 december 2022 en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 393 en daardoor een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt.

Dekkingsgraden

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de dekkingsgraad gedeeld door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2022. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is normaliter gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden. Tot en met augustus 2022 zijn voor de bepaling van de beleidsdekkingsgraad de dekkingsgraden van het 'oude' PF GE meegenomen in de berekening.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Onder waardering tegen actuele waarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen de netto vermogenswaarde per balansdatum, die is gebaseerd is op de actuele waarde.

Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen de netto vermogenswaarde per balansdatum, die gebaseerd is op de actuele waarde.

De koersen van de belangrijkste valuta in euro's zijn:

	31 december 2022	Gemiddeld 2022	31 december 2021	Gemiddeld 2021
USD	0,9370	0,9495	0,8794	0,8454
GBP	1,1271	1,1726	1,1910	1,1632
JPY	0,0071	0,0072	0,0076	0,0077

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund worden gekwalificeerd als beleggingen waarvan de waarde is vastgesteld op basis van een waarderingsmodel. De bepaling van de waarde van de hypothecaire vorderingen binnen de onderliggende hypotheekfondsen geschiedt door de toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren en rekening houdend met vervroegde aflossingen.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op marktwaarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. De actuele waarde van niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat Pensioenkring GE Nederland heeft in het eigen vermogen van de betreffende beleggingsinstellingen per balansdatum.

Onder de overige beleggingen worden tevens vorderingen en schulden voor de beleggingen gepresenteerd.

Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van Pensioenkring GE Nederland worden aangehouden.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de bij een verzekeraar verzekerde pensioenuitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuren de actuariële grondslagen van Pensioenkring GE Nederland.

Conform RJ 610 paragraaf 224 is de latente vordering op de verzekeraar gelijkgesteld aan het herverzekeringsdeel technische voorzieningen. De kredietwaardigheid van de verzekeraar is dusdanig dat het Bestuur van mening is dat een eventueel kredietrisico niet significant is en daardoor afwaardering voor het kredietrisico niet benodigd is

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. De liquide middelen van tegoeden in verband met beleggingstransacties behoren niet tot de overige activa.

Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland

De algemene reserve van Pensioenkring GE Nederland worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van Pensioenkring GE Nederland en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van de Pensioenkring GE Nederland wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele renteterminstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het Bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De actuariële grondslagen en veronderstellingen van Pensioenkring GE Nederland zijn vastgesteld conform de bepalingen in de Pensioenwet , waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen voor de voorziening pensioenverplichtingen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.

- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening pensioenverplichtingen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de in 2022 door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022 (2021: Prognosetafel AG2020). Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van de Pensioenkring af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel gebaseerd, worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftetekansen toegepast. Deze correctiefactoren zijn in 2022 vastgesteld met het Demographic Horizons™ model van Aon (Aon ervaringssterfte 2022, 2021: Aon ervaringssterfte 2020).
- De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e dag van de geboortemaand.
- De reservering voor partnerpensioen wordt voor pensioendatum bepaald op basis van gehuwdheidsfrequenties. Na pensioendatum wordt uitgegaan van een bepaalde partner.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten is een separate kostenvoorziening gevormd.
- Voor het latent wezenpensioen wordt 1,5% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd.
- Als rekenrente voor de voorziening pensioenverplichtingen wordt de rentetermijnstructuur per 31 december van het betreffende boekjaar zoals die door DNB is gepubliceerd, gehanteerd.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de verzekerde uitkeringen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en de actuariële grondslagen van Pensioenkring GE Nederland. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekerder (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekerder.

Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige voorzieningen

Onder overige voorzieningen zijn de verschillende exit-bijdragen van vertrekkende ondernemingen opgenomen. Deze bedragen betreffen premies voor toekomstige toeslagverlening voor inactieven.

Voor de ondernemingen waarvan een deel van de deelnemers zijn vertrokken geldt dat over een periode van 30 jaar er elk jaar een vrijval ten behoeve van indexatie plaatsvindt vanuit het exit-depot. Voor de ondernemingen die in zijn geheel zijn vertrokken wordt de vrijval vanuit het exit-depot bepaald op basis van de toeslagkoopsom voor inactieven van de vertrokken deelnemers van deze ondernemingen. De vrijgevallen bedragen worden toegevoegd aan het indexatiedepot, indien er geen toeslag wordt verleend.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat van het betreffende boekjaar.

Premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland

Onder premiebijdragen (van werkgevers en werknemers) wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen premie. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra storting en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord. Daarnaast zijn bijdragen voor toekomstige toeslagen voor inactieven ook verantwoord in de premiebijdragen.

Beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden in dit verband rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten verstaan.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten vermogensbeheer worden de kosten voor fiduciair beheer verstaan. Deze kosten worden verantwoord op basis van de opgave van de vermogensbeheerder.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke. Deze kosten worden verantwoord op basis van de opgave van de vermogensbeheerder.

Mutatie weerstandsvermogen

De mutatie weerstandsvermogen betreft het afgedragen bedrag aan Stap. In geval van een storting wordt deze als last verantwoord en in geval van vordering als bate. De financiering van het weerstandsvermogen vindt plaats door:

- Een opslag van 0,2% op de pensioenpremie;
- Een opslag van 0,2% op de koopsom bij een collectieve waardeoverdracht, danwel vanuit de vrijval van de kostenvoorziening;
- Een afslag van 0,2% op het bruto beleggingsrendement bij autonome groei van het belegd vermogen;
- Een onttrekking ter grootte van 0,2% van de wettelijke overdrachtswaarde bij inkomende individuele waardeoverdrachten;
- Saldering van het rendement op het belegde weerstandsvermogen ten gunste of ten laste van het bruto beleggingsrendement;
- Een onttrekking als gevolg van een uitgaande collectieve waardeoverdracht.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Stap berekent kosten door aan Pensioenkring GE Nederland. Het gaat daarbij om de volgende componenten:

- Uitvoeringskosten pensioenbeheer: administratiekostenvergoeding voor de pensioenadministratie bij TKP en meerwerk-activiteiten die conform afspraak worden doorbelast.
- Exploitatiekosten Stap: vaste bedragen die op maandbasis in rekening worden gebracht en kosten gemaakt door derde partijen die conform gemaakte afspraken worden doorbelast.
- Overige pensioenuitvoeringskosten die conform afspraak door de Pensioenkring danwel een aangesloten werkgever worden betaald.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Toeslagverlening

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de cao. De toeslagverlening heeft een onvoorwaardelijk karakter voor de actieven en een voorwaardelijk karakter voor de inactieven.

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,486% (2021: 4/12e van -0,518%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per december 2021 (2021: de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per september 2021).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval voor de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de Pensioenkring.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het Bestuur. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen plaatsvindt op basis van de actuariële grondslagen van Pensioenkring GE Nederland, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De actuariële grondslagen van Pensioenkring GE Nederland wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo herverzekeringen

De inkomende en uitgaande geldstromen worden gesaldeerd opgenomen en verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen onder de overige activa, de liquide middelen en de op korte termijn zeer liquide activa onder de overige beleggingen. De op korte termijn zeer liquide activa zijn die beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

16.5 Toelichting op de balans per 31 december 2022

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Aandelen	256.575	350.798
Vastrentende waarden	227.080	314.504
Derivaten	7.132	807
Overige beleggingen	6.497	7.272
Totaal	497.284	673.381

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	350.798	314.504	-1.392	7.272	671.182
Aankopen	752	55.942	0	2.373	59.067
Verkopen	-47.400	-21.328	26.242	-4.000	-46.486
Herwaardering	-47.575	-122.038	-18.006	877	-186.742
Overige mutaties	0	0	0	-25	-25
Stand per 31 december 2022	256.575	227.080	6.844	6.497	496.996
Schuldpositie derivaten (credit)					288
Totaal					497.284

De overige mutaties onder de overige beleggingen bestaan uit toe- en afname van liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille en de mutaties binnen de vorderingen en schulden voor de beleggingen, die onder de overige beleggingen worden gepresenteerd.

De overige beleggingen hebben met name betrekking op gelden bij liquide middelen bij de vermogensbeheerder (12.067) en participaties in het Money Market Fund (1.001). Deze vorderingen zijn kortlopend. De overige vorderingen onder de overige beleggingen bestaan uit nog terug te vorderen belasting (82), een bedrag aan nog te ontvangen rente (19) en overige ontvangsten (269) en zijn kortlopend.

Daarnaast bestaan de overige beleggingen nog uit cash collateral (-6.941). Deze schuld is kortlopend.

Het economisch risico ligt bij Pensioenkring GE Nederland. Het juridisch eigendom is ondergebracht bij Stap.

(bedragen x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Collectieve waardeoverdracht per 1 september 2021	0	329.691	0	337.639	667.330
Aankopen	330.763	22.084	7.633	0	360.480
Verkopen	0	-25.435	632	-337.639	-362.442
Herwaardering	20.035	-11.836	-9.657	254	-1.204
Overige mutaties	0	0	0	7.018	7.018
Stand per 31 december 2021	350.798	314.504	-1.392	7.272	671.182
Schuldpositie derivaten (credit)					2.199
Totaal					673.381

Per 1 september 2021 zijn de beleggingen door middel van een collectieve waardeoverdracht ontvangen van PF GE. De vastrentende waarden zijn in kind overgegaan en overige beleggingen zijn in euro's ontvangen.

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	256.575	350.798
Totaal	256.575	350.798

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Pensioenkring GE Nederland belegt niet in de werkgever.

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Obligatiefondsen	209.288	293.130
Hypotheekfondsen	17.792	21.374
Totaal	227.080	314.504

De waarde in de Hypotheekfondsen betreffen de beleggingen in het MM Dutch Mortgage Fund.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Duitse staatsobligaties	56.337	24,8%	86.435	27,5%
Franse staatsobligaties	37.560	16,5%	66.244	21,1%
Nederlandse staatsobligaties	24.412	10,8%	17.130	5,4%
Oostenrijkse staatsobligaties	9.717	4,3%	15.793	5,0%
Finse staatsobligaties	11.646	5,1%	5.371	1,7%
Totaal	139.672	61,5%	190.973	60,7%

Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Valutaderivaten	6.844	-1.392
Totaal	6.844	-1.392

In de bovenstaande weergave zijn zowel de positieve als negatieve derivatenposities meegenomen. Een toelichting voor de derivatenpositie is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Money Market fund	1.001	0
Cash collateral	-6.941	2.158
Vorderingen inzake beleggingen	371	46
Schulden inzake beleggingen	0	-2
Liquide middelen bij de vermogensbeheerder	12.067	5.069
Totaal	6.497	7.272

De vorderingen en schulden voor de beleggingen worden niet separaat op de balans onder de overige vorderingen en schulden gepresenteerd, maar zijn onder de overige beleggingen opgenomen. De vorderingen en schulden zijn kortlopend.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5% van de betreffende beleggingscategorie:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	1.001	15,4%	0	0,0%
Totaal	1.001	15,4%	0	0,0%

Securities lending

Pensioenkring GE Nederland participeert niet in securities lending programma's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van Pensioenkring GE Nederland gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van Pensioenkring GE Nederland kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, voor het MM Dutch Mortgage Fund wordt gebruik gemaakt van waardering door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderings-modellen	Overig	Totaal
Aandelen	35.214	221.361	0	0	256.575
Vastrentende waarden	145.095	64.193	17.792	0	227.080
Derivaten	0	6.844	0	0	6.844
Overige beleggingen	0	1.001	0	5.496	6.497
Stand per 31 december 2022	180.309	293.399	17.792	5.496	496.996

De posities uit hoofde van de derivaten betreffen zowel positieve als negatieve posities. Een toelichting voor de derivatenposities is opgenomen in de paragraaf Risicobeheer.

(bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderings-modellen	Overig	Totaal
Aandelen	41.683	309.115	0	0	350.798
Vastrentende waarden	203.175	89.954	21.374	0	314.504
Derivaten	0	-1.392	0	0	-1.392
Overige beleggingen	0	0	0	7.272	7.272
Stand per 31 december 2021	244.858	397.677	21.374	7.272	671.182

2. Beleggingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vastgoed	78	91
Aandelen	356	407
Vastrentende waarden	373	492
Overige beleggingen	6	1
Totaal	813	991

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	91	407	492	1	991
Aankopen	0	0	0	0	0
Verkopen	0	0	0	0	0
Herwaardering	-15	-59	-115	-1	-190
Overige mutaties	3	8	-4	6	13
Stand per 31 december 2022	78	356	373	6	813

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Collectieve waardeoverdracht per 1 september 2021	0	495	458	12	964
Aankopen	86	275	472	0	832
Verkopen	0	-385	-436	-11	-832
Herwaardering	4	23	-1	0	26
Overige mutaties	0	0	0	0	0
Stand per 31 december 2021	91	407	492	1	991

Per 1 september zijn de beleggingen door middel van een collectieve waardeoverdracht ontvangen van PF GE.

Voor de waardering van de Beleggingen voor risico deelnemers van de Pensioenkring is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen.

Vastgoed

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijn de participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	78	91
Totaal	78	91

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	356	407
Totaal	356	407

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	373	493
Totaal	373	493

Overige beleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	6	1
Totaal	6	1

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Herverzekeringsdeel technische voorziening	1.899	2.503
Totaal	1.899	2.503

Het aandeel herverzekeraar betreft zes AO-gevallen, waarvoor de contante waarde van de toekomstige uitkeringen van de herverzekeraar aan de Pensioenkring bepaald is. Hierbij is er gerekend met een revalidatiekans van 0%, wat betekent dat het uitgangspunt is dat de deelnemer arbeidsongeschikt blijft. Conform RJ 610 paragraaf 224 is het aandeel herverzekeraar gelijkgesteld aan het herverzekeringsdeel technische voorzieningen. Dit betreft een latente vordering op de herverzekeraar.

Het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen bestaat uit een vordering op elipsLife van 1.899. De vordering op de herverzekeraar betreft pensioenuitkeringen die door de herverzekeraar aan de Pensioenkring worden betaald en betalingen voor de pensioenopbouw van arbeidsongeschikten. Op de vordering is geen kredietafslag opgenomen gezien de kredietwaardigheid van elipsLife.

4. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen werkgevers	17.071	2.432
Vorderingen uit herverzekeringen	428	0
Overige vorderingen en overlopende activa	11	582
Totaal	17.510	3.014

De vorderingen op de werkgevers hebben betrekking op de voorlopige premieafrekening 2022 (16.984) en de nog te ontvangen premie van één werkgever over december 2022 (87). De voorlopige premieafrekening is hoger dan in 2021 doordat de bijdrage aan de toeslagkoopsommen in 2022 hoger ligt dan vooraf was

ingeschat.

De vorderingen uit herverzekeringen hebben betrekking op een nog te ontvangen claim (360) en de eindafrekening 2022 voor de premie herverzekering (68).

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan uit de voorlopige afrekening voor de administratiekostenvergoeding 2022.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	2.315	864
Totaal	2.315	864

Pensioenkring GE Nederland heeft twee bankrekeningen, waarvan één met name wordt gebruikt voor de financiële verrekening met Stap. Stap betaalt de pensioenuitkeringen aan de pensioengerechtigden van Pensioenkring GE Nederland en betaalt een deel van de pensioenuitvoeringskosten aan crediteuren. De tweede bankrekening wordt gebruikt voor de verwerking van waardeoverdrachten klein pensioen.

De liquide middelen bij banken staan ter vrije beschikking van Pensioenkring GE Nederland

De liquide middelen komen economisch toe aan Pensioenkring GE Nederland. Het juridisch eigendom ligt bij Stap.

PASSIVA

6. Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Stand per 1 januari / per 1 september 2021	116.417	0
Bestemming saldo van baten en lasten boekjaar	-12.208	116.417
Stand per 31 december	104.209	116.417

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Feitelijke dekkingsgraad	129,4%	122,4%
Reële dekkingsgraad	92,9%	93,1%
Beleidsdekkingsgraad	125,6%	116,4%

De feitelijke dekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland wordt berekend door op de balansdatum het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI-grens) per 30 september 2022. De TBI-grens per 30 september van een jaar is bepalend voor het besluit of de volledige toeslag op basis van Toekomst Bestendig Indexeren kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is normaliter gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden. Tot en met augustus 2022 zijn voor de bepaling van de beleidsdekkingsgraad de dekkingsgraden van het 'oude' PF GE meegenomen in de berekening.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt Pensioenkring GE Nederland gebruik van het standaard model. Het Bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van Pensioenkring GE Nederland. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Algemene reserve Pensioenkring GE Nederland	104.209	29,4%	116.417	22,4%
Minimaal vereist eigen vermogen	14.483	4,1%	21.121	4,1%
Vereist eigen vermogen	89.280	25,2%	143.162	27,6%

De vermogenspositie van Pensioenkring GE Nederland wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2021: reservetekort).

Herstelplan

De Pensioenkring heeft op 30 maart 2022 een actualisatie van het herstelplan ingediend bij DNB. In dat herstelplan werd voor 2022 een stijging van de feitelijke dekkingsgraad verwacht naar 126,7% en een stijging van de beleidsdekkingsgraad naar 124,6%. Op 19 mei 2022 heeft DNB ingestemd met het in 2022 geactualiseerde herstelplan.

Door de stijging van de rente, is de feitelijke dekkingsgraad (129,4%) per eind 2022 hoger uitgekomen dan werd verwacht. De beleidsdekkingsgraad is ook hoger geëindigd op 125,6%.

DNB heeft in januari 2023 laten weten dat voor Pensioenkring GE Nederland geen geactualiseerd herstelplan ingediend hoefde te worden. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 (125,6%) is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen (125,2%).

Minimaal vereist vermogen

Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren (6 peilmomenten) lager is dan het vermogen horende bij het minimaal vereist vermogen, dienen de pensioenaanspraken en -rechten te worden gekort. Dit betreft de korting op basis van de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen (de zogenoemde MVEV-korting). Het korten is hierbij onvoorwaardelijk, maar mag worden verdeeld over (maximaal) 10 jaar.

Ultimo 2022 is de beleidsdekkingsgraad (125,6%) hoger dan de dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,1%). De MVEV-korting is per 31 december 2022 voor Pensioenkring GE Nederland dus niet aan de orde.

Statutaire regelingen voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen voor de bestemming van het resultaat. Het negatief saldo van de staat van baten en lasten, van 12.208 over het boekjaar, verlaagt de algemene reserve van Pensioenkring GE Nederland.

7. Technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland	351.836	515.857
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.899	2.503
Totaal	353.735	518.360

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Stand per 1 januari	515.857	0
Collectieve waardeoverdracht per 1 september 2021	0	528.812
Pensioenopbouw	7.836	2.578
Toeslagverlening	2.165	7.473
Rentetoevoeging	-2.683	-736
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.137	-1.126
Wijziging marktrente	-171.722	-20.371
Wijziging actuariële grondslagen	2.541	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.494	-5
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.473	-768
Stand per 31 december	351.836	515.857

Collectieve waardeoverdracht per 1 september

De toevoeging per 1 september 2021 aan de technische voorziening bestaat uit de collectieve waardeoverdracht. Per 1 september 2021 zijn de pensioenaanspraken en pensioenrechten van PF GE door middel van een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar Pensioenkring GE Nederland.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Pensioenkring GE Nederland streeft ernaar de pensioenaanspraken en -rechten van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. Het betreft een onvoorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt door premiebetaling.

Voor inactieve deelnemers probeert Pensioenkring GE Nederland ieder jaar het pensioen te verhogen met het consumenten prijsindexcijfer alle huishoudens over de periode 30 september van het voorafgaande jaar tot en met 30 september van het jaar waarover de verhoging plaatsvindt, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die gefinancierd wordt door premiebetaling. Het Bestuur van Stap neemt ieder jaar een besluit over de toeslagverlening. Per 31 december 2022 is een volledige toeslag verleend van 3,39% (2021: 2,00%) aan de actieve deelnemers van Pensioenkring GE Nederland. Aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is eind 2022 nog geen toeslag verleend, deze wordt begin 2023 toegekend. Per 1 januari 2023 wordt aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een volledige toeslag van 6,61% (2021: 2,70%) verleend.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,486% (2021: 4/12e van -0,518%), op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per december 2021 (2021: de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per september 2021).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuair berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuair berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Daarnaast heeft DNB er in 2020 voor gekozen om de nieuwe UFR-methode gefaseerd in te voeren. De tweede aanpassing heeft per 1 januari 2022 plaatsgevonden. Het totale effect van de wijziging van de rente heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen en bedraagt -171.722. Hiervan wordt -172.301 veroorzaakt door de reguliere wijziging van de (markt)rente en 579 door de aanpassing van de UFR-methodiek.

Rentepercentage per	31-12-2022	31-12-2021
	2,48%	0,60%

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van de Pensioenkring.

In september 2022 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2022 gepubliceerd. De Pensioenkring is per 30 september 2022 overgegaan op deze prognosetafel en dit heeft een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 2.934. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op sterftekansen, ofwel de ervaringssterfte, plaatsgevonden. Deze aanpassing is doorgevoerd per 31 december 2022 en heeft een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 393.

Wijziging uit hoofde overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Toevoeging aan de technische voorzieningen	1.205	0
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.699	-5
Totaal	-1.494	-5

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Resultaat op kanssystemen:		
- Sterfte	-321	48
- Arbeidsongeschiktheid	-199	-758
- Mutaties	281	-58
Overige technische grondslagen	2.712	0
Totaal	2.473	-768

Onder sterfte is de afwijking tussen de werkelijke sterfte ten opzichte van de veronderstelde sterfte weergegeven. Het effect onder arbeidsongeschiktheid ontstaat doordat de werkelijke schade als gevolg van invalidering afwijkt van de in de premiestelling veronderstelde invalidering.

Onder de overige technische grondslagen is het effect voor de mutatie van de kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. De kostenvoorziening wordt jaarlijks per 31 december vastgesteld, waarbij de verwachte kosten, de inflatie, de schalingsfactor en de discontovoet op basis van de gegevens per 31 december worden geactualiseerd. Ultimo 2022 heeft de mutatie van de kostenvoorziening een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van 2.712.

De voorziening pensioenverplichtingen, inclusief het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is naar categorieën deelnemers als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
	Voorziening	Aantallen	Voorziening	Aantallen
Actieven	67.390	505	105.016	500
Pensioengerechtigden	53.226	166	66.222	158
Gewezen	213.961	1.907	317.699	1.868
	334.577	2.578	488.937	2.526
Overig	19.158	0	29.423	0
Voorziening pensioenverplichtingen	353.735	2.578	518.360	2.526

'Overig' bestaat uit de reservering voor toekomstige uitvoeringskosten voor de uitvoering van de pensioenregeling (inclusief kostenvoorziening voor vooruitontvangen toeslagpremie), het herverzekeringsdeel technische voorzieningen, de voorziening voor ingegane ziektegevallen (IBNR) en de toegekende indexatie per 1 januari 2023.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Meer in het bijzonder betreft het een middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag met een franchise van 14.891. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op 114.866 (voor het WIA-excedentpensioen geldt de maximering van het salaris op 114.866 niet). Tevens bestaat het recht op nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en wezenpensioen. Als ambitie geldt een onvoorwaardelijke toeslagverlening van reeds opgebouwde pensioenaanspraken van de actieven. De toeslagen van inactieven zijn voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie. Als de actuele dekkingsgraad boven het niveau behorend bij het minimaal vereist vermogen ligt wordt er een toeslag verleend aan de inactieven. Jaarlijks beslist het bestuur van Stap de mate waarin de opgebouwde aanspraken van inactieven worden geïndexeerd.

Toeslagverlening

De indexatie van de aanspraken van actieve en arbeidsongeschikte deelnemers maakt deel uit van de pensioenovereenkomst, en is derhalve onvoorwaardelijk. De toeslagverlening voor actieve deelnemers en arbeidsongeschikten wordt gefinancierd uit de premie.

De indexatie van de aanspraken van gewezen deelnemers en van de pensioenrechten van pensioengerechtigden (waaronder arbeidsongeschiktheidspensioenen) betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk is van de financiële situatie van de Pensioenkring. De toeslag wordt gefinancierd door overrendement en uit de premie. De Nederlandsche Bank heeft ten aanzien van de Pensioenkring aan Stap een ontheffing verleend voor toepassing van de methodiek van toekomstbestendig indexeren (TBI), zoals vastgelegd in artikel 137 lid 2 van de Pensioenwet. Dat betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken voor gewezen deelnemers en ingegane pensioenrechten van pensioengerechtigden voorwaardelijk (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd bij een feitelijke dekkingsgraad die hoger is dan behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen. Indien er geen toeslag toegekend wordt, dan wordt de premie inclusief opslagen toegevoegd aan het indexatiedepot.

Per 31 december 2022 is een volledige toeslag verleend van 3,39% (2021: 2,00%) aan de actieve deelnemers van Pensioenkring GE Nederland. Aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is eind 2022 nog geen toeslag verleend, deze wordt begin 2023 toegekend. Per 1 januari 2023 wordt aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een volledige toeslag van 6,61% (2021: 2,70%) verleend.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Bij de start van de Pensioenkring was er geen toeslagachterstand voor actieve en niet-actieve deelnemers. Het Bestuur van Stap geeft in de financiële opstelling elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve deelnemers is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Actieve deelnemers	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2022	2,00%	2,00%	0,00%	0,00%
2023	3,39%	3,39%	0,00%	0,00%

Voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Volledige toeslag-verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2022	2,70%	2,70%	0,00%	0,00%
2023	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Pensioenkring GE Nederland heeft een herverzekeringscontract overgenomen van PF GE met betrekking tot het risico van arbeidsongeschiktheid met elipsLife, onderdeel van Swiss Re.

Mutatie overzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Stand per 1 januari	2.503	0
Collectieve waardeoverdracht per 1 september	0	1.207
Rentetoevoeging	-11	0
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-471	0
Wijziging marktrente	-155	-23
Wijziging actuariële grondslagen	-2	0
Overige wijzigingen	35	1.319
Totaal per 31 december	1.899	2.503

In 2022 zijn er geen nieuwe schadeclaims ingediend bij elipsLife. De Pensioenkring GE Nederland ontving in 2022 voor 6 arbeidsongeschikten een jaarlijkse uitkering van 472. Gedurende het jaar heeft één arbeidsongeschikte de eindleeftijd van 65 jaar bereikt, voorde overige vijf deelnemers heeft de vordering op elipsLife geleid tot de vorming van een herverzekerd deel van de technische voorziening op de balans. Hierbij is gerekend met een revalidatiekans van 0%.

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Stand per 1 januari	991	0
Collectieve waardeoverdracht per 1 september	0	965
Beleggingsresultaten risico deelnemer	-178	26
Totaal per 31 december	813	991

9. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Stand per 1 januari / 1 september 2021	40.406	44.461
Toevoeging exit bijdrage	1.224	0
Onttrekking voor toevoeging kostenvoorziening	-33	-1.211
Stand na toevoeging exit bijdrage en onttrekking voor toevoeging kostenvoorziening	41.597	43.250
Onttrekking voor toekenning indexatie	-49	-2.844
Totaal per 31 december	41.548	40.406

Onder overige voorzieningen zijn de verschillende exit-bijdragen van vertrekkende ondernemingen opgenomen. Deze bedragen betreffen premies voor toekomstige toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Voor de ondernemingen waarvan een deel van de deelnemers zijn vertrokken geldt dat over een periode van 30 jaar er elk jaar een vrijval ten behoeve van indexatie plaats vindt vanuit het exit-depot. Voor de ondernemingen die in zijn geheel zijn vertrokken wordt de vrijval vanuit het exit-depot bepaald op basis van de toeslagkoopsom voor inactieven van de vertrokken deelnemers van deze ondernemingen. De vrijgevallen bedragen worden toegevoegd aan een indexatiedepot, indien er geen toeslag wordt verleend.

De ontvangen exitbijdrage betreft de exitbijdrage van werkgever GECAS.

10. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten	288	2.199
Totaal	288	2.199

Een uitgebreide toelichting voor de derivatenpositie is opgenomen onder paragraaf risicobeheer.

11. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Schulden werkgevers	18.785	1.751
Belastingen en premie sociale verzekeringen	78	62
Overige schulden en overlopende passiva	365	567
Totaal	19.228	2.380

De schulden werkgevers hebben betrekking op de vooruitontvangen premie voor de toeslagkoopsom inactieven.

De post 'Belastingen en premies sociale verzekeringen' betreft de nog af te dragen loonheffing aan Stap, die hoort bij de pensioenuitkeringen voor de periode december 2022. Deze afdracht heeft in januari 2023 plaatsgevonden.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan uit de overlopende kosten uit 2022 (283), de schuld voor het weerstandvermogen (46), de nog met Stap af te rekenen exploitatiekosten over het vierde kwartaal van 2022 (34) en openstaande crediteuren (2).

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer

Pensioenkring GE Nederland wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van Pensioenkring GE Nederland is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor Pensioenkring GE Nederland.

Het risicobeleid wordt verwoord in de ABTN van Pensioenkring GE Nederland. Het Bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Verzekeringsbeleid;
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses voor te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van de meest recent uitgevoerde Asset Liability Management-studie (ALM-studie) en (aanvangs)haalbaarheidstoets(en). Ook het financieel crisisplan, dat jaarlijks door het Bestuur wordt getoetst en waar nodig aangepast aan de actualiteit, is verwerkt in de onderstaande toelichting op de risico's, het risicobeleid en de ingezette beheersmaatregelen/afdekkinginstrumenten.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het Bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor Pensioenkring GE Nederland betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het Pensioenkring GE Nederland niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van Pensioenkring GE Nederland zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat Pensioenkring GE Nederland de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de pensioenaanspraken en -rechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat Pensioenkring GE Nederland verworven pensioenaanspraken en -rechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2022	2021
Dekkingsgraad per 1 januari	122,4%	0,0%
Collectieve waardeoverdracht per 1 september	0,0%	118,1%
Premie	-0,2%	0,1%
Uitkeringen	0,2%	0,0%
Toeslagverlening	0,1%	-0,6%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	60,5%	0,1%
Beleggingsrendementen (excl. renteafdekking)	-34,7%	4,7%
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	0,1%	0,0%
Kanssystemen	0,1%	0,0%
Overige (incidentele) mutaties	-1,2%	0,0%
Kruiseffecten	-17,9%	0,0%
Dekkingsgraad per 31 december	129,4%	122,4%

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient Pensioenkring GE Nederland buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de Pensioenkring specifieke restrisico's (na afdekking).

De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad primo jaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van dekkingsgraad primo jaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad ultimo jaar.

Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer kruiseffecten; in het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatcomponenten groter worden.

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	2022	2021
S1 Renterisico	4,2%	1,7%
S2 Risico zakelijke waarden	20,5%	20,4%
S3 Valutarisico	5,7%	2,0%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	3,1%	9,4%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,8%	4,7%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief beheerrisico	0,1%	0,0%
Diversificatie-effect	-12,2%	-10,6%
Totaal	25,2%	27,6%

(bedragen x € 1.000)	2022	2021
Vereist pensioenvermogen	443.828	662.513
Voorziening pensioenverplichtingen -/-	354.548	519.351
Vereist eigen vermogen	89.280	143.162
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	104.209	116.417
Surplus/Tekort	14.929	-26.745

De buffers zijn berekend op basis van het standaardmodel, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Het surplus wordt bepaald op basis de vermogensstand ultimo 2022. De feitelijke dekkingsgraad (129,4%) is per 31 december 2022 hoger dan de dekkingsgraad op basis van het vereist vermogen (125,2%).

Beleggingsrisico's

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin Pensioenkring GE Nederland op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, die in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het Bestuur. Het Bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Pensioenkring GE Nederland loopt renterisico over de verplichtingen, omdat de verplichtingen in waarde veranderen als gevolg van mutaties in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. Met de duration kan worden berekend in hoeverre de waarde van een portefeuille of van de verplichtingen verandert met een verandering in de rente van één basispunt (0,01%). Als de waardeverandering van de vastrentende waarden wordt afgezet tegen de waarde verandering van de verplichtingen, dan wordt hiermee de afdekking van het renterisicobedoeld.

De duration en het effect van de afdekking van het renterisico kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
	Waarde	Duration	Waarde	Duration
Vastrentende waarden (exclusief derivaten)		16,6		22,1
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)		16,6		22,1
(nominale) Pensioenverplichtingen	353.735	22,4	518.360	24,7

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Resterende looptijd < 1 jaar	404	0,2%	458	0,1%
Resterende looptijd > 1 < 5 jaar	16.740	7,4%	2.298	0,7%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	26.686	11,8%	16.226	5,2%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	74.503	32,8%	102.990	32,7%
Resterende looptijd > 20 jaar	108.748	47,9%	192.532	61,2%
Totaal	227.080	100,0%	314.504	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden naar bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van Pensioenkring GE Nederland en het hiermee samenhangende beleid. Ter vergelijking zijn de resterende looptijden van de pensioenverplichtingen (inclusief herverzekerd deel) in onderstaand overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Resterende looptijd < 5 jaar	23.020	6,5%	21.559	4,2%
Resterende looptijd > 5 < 10 jaar	32.902	9,3%	38.401	7,4%
Resterende looptijd > 10 < 20 jaar	96.616	27,3%	128.726	24,8%
Resterende looptijd > 20 jaar	201.197	56,9%	329.674	63,6%
Totaal	353.735	100,0%	518.360	100,0%

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor Pensioenkring GE Nederland heeft dit risico betrekking op de portefeuille zakelijke waarden.

De portefeuille met zakelijke waarden bestaat uit aandelen. Hierbij vinden de beleggingen in aandelen wereldwijd plaats. Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en de spreiding is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Daarnaast is de ALM-studie een belangrijk beheersingsinstrument om vast te stellen of gekozen de portefeuille met zakelijke waarden voldoet aan de gewenste afweging van risico versus rendement.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de marktwaarde van de beleggingen in vreemde valuta daalt door een waardedaling van andere valuta's ten opzichte van de euro. Voor alle beleggingscategorieën wordt een actief valutabeleid gevoerd. Uitgangspunt hiervoor is een gedeeltelijke afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Het totaalbedrag dat in 2022 in euro's is belegd, bedraagt vóór afdekking 253.186 ofwel 51,7% (2021: 51,9%) en na afdekking 466.582 ofwel 93,9% (2021: 90,6%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten 6.844 (2021: -1.392).

De valutapositie per 31 december 2022 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2022 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	253.186	213.397	466.582
GBP	9.002	-9.890	-888
JPY	14.466	-14.463	2
USD	152.024	-160.560	-8.536
Overige	61.476	-21.640	39.836
Totaal niet EUR	236.967	-206.553	30.414
Totaal	490.153	6.844	496.996

De valutapositie per 31 december 2021 is vóór en na afdekking door valutaderivaten als volgt weer te geven:

	Totaal voor afdekking	31-12-2021 Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	349.071	259.288	608.359
GBP	11.244	-12.067	-823
JPY	19.781	-18.905	876
USD	217.201	-203.408	13.793
Overige	75.277	-26.300	48.977
Totaal niet EUR	323.503	-260.680	62.823
Totaal	672.574	-1.392	671.182

Prijrisico

Prijrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten. Voor Pensioenkring GE Nederland heeft dit risico betrekking op de portefeuille met zakelijke waarden.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie en dat is onder meer vastgelegd in de strategische beleggingsmix van Pensioenkring GE Nederland. In aanvulling hierop maakt Pensioenkring GE Nederland voor de afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Europa	242.203	48,7%	343.115	51,1%
Noord-Amerika	183.066	36,8%	250.668	37,3%
Zuid-amerika	3.212	0,6%	2.659	0,4%
Azië-Pacific	53.797	10,8%	67.410	10,0%
Afrika	1.378	0,3%	1.450	0,2%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	483.655	97,3%	665.302	99,1%
Derivaten	6.844	1,4%	-1.392	-0,2%
Overige beleggingen	6.497	1,3%	7.272	1,1%
Totaal	496.996	100,0%	671.182	100,0%

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Energie	12.658	2,5%	10.631	1,6%
Bouw- en grondstoffen	12.345	2,5%	15.326	2,3%
Industrie	32.548	6,5%	43.718	6,5%
Duurzame Consumentengoederen	30.596	6,2%	48.922	7,3%
Consumentengebruiksgoederen	41.252	8,3%	53.807	8,0%
Gezondheidszorg	37.847	7,6%	46.135	6,9%
Hypotheken	17.529	3,5%	21.056	3,1%
Informatietechnologie	56.537	11,4%	89.174	13,3%
Telecommunicatie	34.659	7,0%	55.444	8,3%
Nutsbedrijven	6.602	1,3%	7.687	1,1%
Overheid en overheidsinstellingen	144.634	29,1%	203.175	30,3%
Financiële instellingen	47.217	9,5%	58.118	8,7%
Vastgoed	6.763	1,4%	9.747	1,5%
Liquiditeiten	1.855	0,4%	1.576	0,2%
Overige	613	0,1%	786	0,1%
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	483.655	97,3%	665.302	99,1%
Derivaten	6.844	1,4%	-1.392	-0,2%
Overige beleggingen	6.497	1,3%	7.272	1,1%
Totaal	496.996	100,0%	671.182	100,0%

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Pensioenkring GE Nederland als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Pensioenkring GE Nederland (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld verzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee Pensioenkring GE Nederland transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor Pensioenkring GE Nederland financiële verliezen lijdt.

Pensioenkring GE Nederland heeft voor vastrentende waarden een 'categorieën'-beleid opgesteld voor het kredietrisico. De fiduciair beheerder monitort de uitvoering van dit beleid op dagbasis.

Het kredietrisico (S5) in de berekening van het Vereist Eigen Vermogen is een samenloop van allocatie en kredietwaardigheid (rating) van beleggingen.

Er is een minimum- rating bepaald voor staatsobligatieleningen van de EMU-landen of supranationale instellingen binnen de EMU. Deze minimale kredietrating is AA/Aa2.

Voor de beleggingen in bedrijfsobligaties wordt het kredietrisico middels restricties op de minimale krediet rating (BBB-/Baa3) van de portefeuille beheerst. Voor de hypothekenportefeuille worden eisen gesteld met betrekking tot de maximale Loan-to-Value (LtV) ratio en minimale percentage van hypotheken met staatsgarantie (NHG).

Ultimo 2022 voldeed Pensioenkring GE Nederland aan het opgestelde beleid voor de beheersing van het kredietrisico binnen vastrentende waarden categorieën. Het resultaat hiervan is opgenomen in de verschillende onderstaande overzichten met segmentatie naar regio, bedrijfstak en creditrating.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan, op look through basis, als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Europa	204.024	89,8%	285.921	90,9%
Noord-Amerika	23.057	10,2%	28.583	9,1%
Totaal	227.080	100,0%	314.504	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is, op look through basis, als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Energie	1.311	0,6%	1.554	0,5%
Industrie	10.309	4,5%	13.857	4,4%
Duurzame consumentengoederen	2.532	1,1%	3.605	1,1%
Consumentengebruiksgoederen	22.317	9,8%	31.219	9,9%
Gezondheidszorg	2.366	1,0%	3.478	1,1%
Hypotheken	17.529	7,7%	21.056	6,7%
Informatietechnologie	2.140	0,9%	2.711	0,9%
Telecommunicatie	16.538	7,3%	23.797	7,6%
Nutsbedrijven	1.286	0,6%	1.514	0,5%
Overheid en overheidsinstellingen	144.634	63,7%	203.175	64,6%
Financiële instellingen	5.394	2,4%	7.526	2,4%
Liquiditeiten	26	0,0%	319	0,1%
Overige	699	0,3%	693	0,2%
Totaal	227.080	100,0%	314.504	100,0%

Een kredietrating wordt toegekend door een ratingbureau. De drie belangrijkste ratingbureaus zijn Standard & Poor's, Moody's en Fitch.

Indien er meerdere ratings beschikbaar zijn, hanteert de Pensioenkring de volgende methodiek:

- Drie ratings: de mediaan is leidend
- Twee ratings: de laagste rating is leidend

Op het moment dat er geen rating beschikbaar is dan zal er een gefundeerde inschatting van de rating worden gemaakt die overeenkomt met het kredietrisico van de desbetreffende obligatie.

De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2022 gepubliceerd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
AAA	86.649	38,2%	89.360	28,4%
AA	83.100	36,6%	145.288	46,2%
A	22.712	10,0%	31.091	9,9%
BBB	34.357	15,1%	48.448	15,4%
Geen rating	264	0,1%	317	0,1%
Totaal	227.080	100,0%	314.504	100,0%

De beleggingen met 'Geen rating' betreffen met name cash en nog afgewikkelde transacties in vastrentende waarden.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met een adequaat vastgestelde ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Met de publicatie van de Prognosetafel AG2022 op 13 september 2022 geeft het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG) haar meest recente inschatting van de toekomstige overlevingskansen voor de Nederlandse bevolking. De Prognosetafel AG2022 vervangt de Prognosetafel AG2020. Volgens de nieuwe prognosetafel neemt de levensverwachting bij geboorte voor mannen met ongeveer een half jaar toe. Voor vrouwen is deze toename ongeveer één jaar. De resterende levensverwachting voor een 65-jarige stijgt met een paar maanden.

Verondersteld is dat de COVID-19 pandemie nog enkele jaren van invloed is op de overlevingskansen. Deze invloed neemt echter snel af. Voor de langere termijn verwacht het Koninklijk Actuariel Genootschap dat COVID-19 geen rol meer speelt bij de verwachte overlevingskansen.

Het toepassen van de Prognosetafel AG2022 leidt bij de Pensioenkring tot een daling van de dekkingsgraad.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat Pensioenkring GE Nederland in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door Pensioenkring GE Nederland geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat Pensioenkring GE Nederland voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Pensioenkring GE Nederland heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's voortvloeiende uit de aangaande pensioenverplichtingen herverzekerd. Het betreft een excedent-herverzekeringscontract in combinatie met een 'stop loss' herverzekering. Met de excedent-herverzekering wordt het individuele risico boven een bepaalde grens verzekerd (dekking tegen hoge risico's). De 'stop loss' herverzekering dekt de situatie dat er meer 'schadegevallen' zijn gedurende een bepaalde periode ten opzichte van de verwachting.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het Bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) en van de hoogte van de dekkingsgraad van Pensioenkring

GE Nederland. De toeslagverlening voor wat betreft gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is voorwaardelijk en voor wat betreft de actieve deelnemers heeft de toeslagverlening een onvoorwaardelijk karakter.

De zogenoemde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

Ultimo 2022 bedraagt de reële dekkingsgraad 92,9% (2021: 93,1%). Pensioenkring GE Nederland heeft deze risico's verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnisch risico ultimo 2022.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor Pensioenkring GE Nederland op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat Pensioenkring GE Nederland bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het Bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door Pensioenkring GE Nederland vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het Bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Ultimo 2022 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
Aandelen				
Apple Inc	0	0,0%	15.154	2,2%
Vastrentende waarden				
Franse staatsobligaties	37.560	7,2%	86.435	12,7%
Duitse staatsobligaties	56.337	10,8%	66.244	9,7%
Belgische staatsobligaties	0	0,0%	17.130	2,5%
Nederlandse staatsobligaties	24.412	4,7%	15.793	2,3%
Finse staatsobligaties	11.646	2,2%	0	0,0%
Totaal	129.955	25,0%	200.756	29,5%

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door Pensioenkring GE Nederland beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn.

Het Bestuur zorgt voor een zodanige vormgeving van de uitbesteding dat de aansluiting tussen de (informatie over) de uitbestede processen en de overige bedrijfsprocessen altijd gewaarborgd is. En tevens dat de verantwoordelijkheid van het Bestuur voor de organisatie, uitvoering en beheersing van de uitbestede werkzaamheden en het toezicht daarop niet worden ondermijnd en in lijn is met het uitbestedingsbeleid.

Het Bestuur zorgt voor voldoende waarborgen om volledig in control te kunnen zijn. Deze waarborgen behelzen onder andere het schriftelijk vastleggen van alle gemaakte afspraken en het verkrijgen van uitgebreide management informatie met een schriftelijke verantwoording over de uitvoering door de uitvoerder aan het Bestuur.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan TKP. Met TKP is een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten. Het fiduciair beheer voor de beleggingen risico Pensioenkring is uitbesteed aan Aegon AM en hiervoor is eveneens een uitbestedingsovereenkomst en een SLA overeengekomen. De beleggingen voor risico deelnemer is uitbesteed aan ABN AMRO.

Het Bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages, het In Control Statement en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 rapportages). Pensioenkring GE Nederland valt onder de reikwijdte van de ISAE 3402 controle bij Aegon AM en TKP, waardoor op deze rapportage gesteund kan worden. Voor Stap laat TKP jaarlijks een aparte ISAE 3402 rapportage opstellen. Het Bestuursbureau van Stap beoordeelt deze ISAE 3402 rapportages jaarlijks en bespreekt de uitkomsten van de analyse met het Bestuur van Stap.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf voor de mate waarin actief wordt belegd is de zogenoemde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

Voor Pensioenkring GE Nederland bedraagt de tracking error van de aandelenportefeuille per eind december 0,02% (2021: 0,02%). Het actief risico is in de berekening van het vereist eigen vermogen opgenomen als S10. S10 heeft een omvang van twee maal de tracking error van de portefeuille (97,5% zekerheid). Er is verondersteld dat het actief risico niet samenhangt met de andere risicofactoren.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van Pensioenkring GE Nederland niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor Pensioenkring GE Nederland niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. De hoofdregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van Pensioenkring GE Nederland. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- **Futures:** dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- **Valutatermijncontracten:** dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- **Swaps:** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan Pensioenkring GE Nederland de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2022:

(bedragen x € 1.000) Type contract	Maximum looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	3 maart 2023	213.396	6.844	7.132	288
Totaal		213.396	6.844	7.132	288

Ultimo 2022 zijn voor een bedrag van 6.726 aan zekerheden ontvangen voor de derivatenposities (2021: geen) en zijn er geen zekerheden gesteld (2021: 2.158). Dit is niet in de balans verwerkt.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenposities op 31 december 2021:

(bedragen x € 1.000) Type contract	Maximum looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	8 maart 2022	259.288	-1.392	807	2.199
Totaal		259.288	-1.392	807	2.199

16.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Bij de Akte van Overdracht tussen PF GE en Stap is een Uitvoeringsovereenkomst overeengekomen. Het contract heeft een looptijd tot en met 31 augustus 2026 en kent een opzegtermijn van minimaal 6 maanden. Hierbij zijn afspraken gemaakt over de kosten die in mindering worden gebracht op het vermogen. De kosten per jaar waarvoor een langlopende verplichting geldt zijn, kosten vermogensbeheer (2022: 653, sept t/m dec 2021: 243), uitvoeringskosten pensioenbeheer (2022: 409, sept t/m dec 2021: 137) en exploitatiekosten (2022: 135, sept t/m dec 2021: 43).

Zolang Pensioenkring GE Nederland is aangesloten bij Stap, is Pensioenkring GE Nederland continu gehouden het benodigd weerstandsvermogen beschikbaar te stellen aan Stap.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor overlijden ondergebracht bij Aegon. Tot 31 december 2022 liep de risicoherverzekering voor overlijden bij Elipslife. Het contract bij Aegon is 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de periode van de looptijd bedraagt 1.378.

Met ingang van 1 januari 2023 is de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij SCOR/De Goudse. Tot 31 december 2022 liep de risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid bij Elipslife. Het contract bij SCOR/Goudse is 5 jaar geldig. De geschatte verplichting aan premies voor de periode van de looptijd bedraagt 909.

Investeringsverplichtingen

Pensioenkring GE Nederland heeft ultimo 2022 geen investeringsverplichtingen (2021: geen).

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Behoudens vaste bestuursvergoedingen vinden er geen andere transacties tussen de aangesloten partijen plaats.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders zijn geen deelnemer van de pensioenregeling van Pensioenkring GE Nederland.

16.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

12. Premiebijdragen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Pensioenpremie huidig jaar	12.827	7.860
Exitbijdragen	1.224	0
Totaal	14.051	7.860

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

De exitbijdragen bestaan uit een exitbijdrage van werkgever GECAS.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Pensioenkring GE Nederland maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Pensioenkring GE Nederland voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Kostendekkende premie	14.796	9.684
Feitelijke premie	12.807	7.838
Gedempte premie	12.560	7.766

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	10.251	2.358
Solvabiliteitsopslag	2.829	634
Opslag voor uitvoeringskosten	1.716	609
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	0	6.083
Totaal	14.796	9.684

De actuarieel benodigde koopsom voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw wordt in de kostendekkende premie voor het grootste deel bepaald op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2021, alleen voor de toeslag koopsom aan de actieven per 1 januari 2023 wordt de rentetermijnstructuur per 31 december 2022 gehanteerd. De gedempt kostendekkende premie wordt op basis van een vaste disconteringsvoet van 1,70% vastgesteld. De solvabiliteitsopslag wordt bepaald als percentage van de actuarieel benodigde koopsom voor de onvoorwaardelijke en voorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw.

De actuarieel benodigde koopsom voor de voorwaardelijke onderdelen van de pensioenopbouw is in 2022 nihil omdat het besluit inzake toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden genomen is na 31 december 2022. De financiële afhandeling van deze toeslag wordt in 2023 meegenomen.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	8.498	1.604
Solvabiliteitsopslag	2.346	1.517
Opslag voor uitvoeringskosten	1.716	609
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	0	4.036
Extra bijdrage werkgever	247	72
Totaal	12.807	7.838

De aanvullende bijdrage van de werkgever is vanaf 2022 toegevoegd aan de feitelijke premie. Voor de vergelijkbaarheid is de feitelijke premie over 2021 gewijzigd van 7.766 naar 7.838. Dit is de feitelijke premie inclusief de aanvullende bijdrage die van de werkgever is ontvangen (72).

In de feitelijke en gedempte premie van 2022 wordt de premie voorwaardelijke onderdelen exclusief de solvabiliteitsopslag getoond, deze is toegevoegd aan de solvabiliteitsopslag. Dit is tevens aangepast in de feitelijke en gedempte premie van 2021. Hierin is de solvabiliteitsopslag met 1.081 gestegen en de actuarieel benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw met 1.081 gedaald. Naast deze aanpassing zal de toeslag van 6,61% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in verslagjaar 2023 worden verwerkt, hierdoor is de premie voorwaardelijke onderdelen in 2022 nihil.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	8.498	1.604
Solvabiliteitsopslag	2.346	1.517
Opslag voor uitvoeringskosten	1.716	609
Actuarieel benodigd voor voorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	0	4.036
Totaal	12.560	7.766

De solvabiliteitsopslag betreft het vereist eigen vermogen per 31 december 2021 van 27,6% zoals vastgesteld is in het jaarverslag van 2021.

De opslag voor uitvoeringskosten betreft zowel de pensioenuitvoeringskosten als de vermogensbeheerkosten.

De premie voor 2022 wordt getoetst aan de hand van de voorschriften van het FTK. De feitelijke premie is gelijk aan de gedempte premie. Pensioenkring GE Nederland voldoet hiermee aan de wettelijke eisen.

13. Beleggingsresultaten risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2022				
Aandelen	788	-47.575	-130	-46.917
Vastrentende waarden	2.691	-122.038	-180	-119.527
Derivaten	0	-18.006	0	-18.006
Overige beleggingen	5	877	0	882
Kosten vermogensbeheer	-	-	-462	-462
Totaal	3.484	-186.742	-772	-184.030
Mutatie weerstandsvermogen				317
				-183.713

De kosten vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder direct in rekening zijn gebracht. Daarnaast wordt in het kader van de Aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een deel van de totale pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsinstellingen worden verrekend.

De mutatie van het weerstandsvermogen, het bedrag dat in 2022 is ontvangen van Stap, bedraagt 317 (2021: - 1.360) en is toegevoegd aan het totale beleggingsresultaat na aftrek van kosten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2021				
Aandelen	309	20.035	-50	20.294
Vastrentende waarden	930	-11.836	-76	-10.982
Derivaten	0	-9.657	0	-9.657
Overige beleggingen	-22	254	0	232
Kosten vermogensbeheer	-	-	-150	-150
Totaal	1.217	-1.204	-276	-263
Mutatie weerstandsvermogen				-1.360
				-1.623

14. Beleggingsresultaten voor risico deelnemer

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2022				
Vastgoed	3	-15	-1	-13
Aandelen	9	-59	-1	-51
Vastrentende waarden	1	-115	0	-114
Overige beleggingen	0	-1	0	-1
Totaal	13	-190	-1	-178

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten.

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2021				
Vastgoed	0	4	0	4
Aandelen	0	23	0	23
Vastrentende waarden	0	-1	0	-1
Overige beleggingen	0	0	0	0
Totaal	0	26	0	26

15. Baten uit herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-604	2.503
Totaal	-604	2.503

16. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Ouderdomspensioen	3.068	870
Partnerpensioen	367	100
Wezenpensioen	75	22
WAO-aanvulling	187	56
Overige uitkeringen	13	-3
Totaal	3.710	1.045

17. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Administratiekostenvergoeding	467	163
Exploitatiekosten	306	105
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige kosten	48	3
Algemene kosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-90	-31
Totaal	731	240

De administratiekostenvergoeding bestaat, naast de kosten die voortvloeien uit de uitbestedingsovereenkomst met TKP voor Pensioenkring GE Nederland (409), uit kosten voor meerwerkactiviteiten vanuit wet- en regelgeving en aanvullende dienstverlening (58).

De exploitatiekosten betreffen kosten die vanuit de Pensioenkring worden betaald aan Stap voor governance (306). Deze kosten bestaan uit vaste exploitatiekosten, kosten voor verleende werkzaamheden door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. en Triple A, kosten voor de actuariële functie, kosten voor toezicht door AFM en DNB en kosten voor het Belanghebbendenorgaan. Een deel (30%) van deze kosten worden toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onder overige kosten zijn bankkosten, de AON postcode analyse, het risicobereidheidsonderzoek, overige advieskosten en kosten voor communicatie-uitingen opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij Pensioenkring GE Nederland zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door het Bestuursbureau Stap. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van Stap.

18. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenkring GE Nederland

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Collectieve waardeoverdracht per 1 september 2021	0	528.812
Pensioenopbouw	7.836	2.578
Toeslagverlening	2.165	7.473
Rentetoevoeging	-2.683	-736
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-3.137	-1.126
Wijziging markttrente	-171.722	-20.371
Wijziging actuariële grondslagen	2.541	0
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	-1.494	-5
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.473	-768
Totaal	-164.021	515.857

19. Mutatie herverzekeringsdeel technisch voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-604	2.503
Totaal	-604	2.503

20. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-178	991
Totaal	-178	991

21. Mutatie overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Mutatie overige voorzieningen	1.142	40.406
Totaal	1.142	40.406

In 2022 heeft er één toevoeging van 1.224 plaatsgevonden. Dit betrof de ontvangen exitbijdrage van GECAS. Daarnaast hebben er in 2022 twee onttrekkingen plaatsgevonden. De eerste onttrekking van 33 heeft betrekking op de opslag excassokosten die onderdeel is van kostenvoorziening in de voorziening pensioenverplichtingen. De tweede onttrekking van 49 heeft betrekking op de toegekende toeslag vanuit de overige voorziening.

22. Saldo herverzekering

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Premie herverzekeringen	450	173
Uitkeringen uit herverzekeringen	-716	0
Totaal	-266	173

Pensioenkring GE Nederland heeft een drietal verzekeringscontracten met elipsLife (onderdeel van Swiss Re):

- Excedent-overlijden: Herverzekering van de risico's voortvloeiende uit de verzekering van nabestaandenpensioen in de vorm van overlijdenskapitalen boven een eigen behoud van 300. Winstdeling vindt plaats aan het einde van het contract.
- Excedent-arbeidsongeschiktheid: Proportionele herverzekering op rentebasis van de risico's voortvloeiende uit de verzekering van het WIA-excedentpensioen en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid boven een eigen behoud van 15 rente. Winstdeling vindt plaats aan het einde van het contract. Indien het contract afloopt dan is de huidige populatie niet meer verzekerd. Bestaande uitkeringen lopen gewoon door.
- Stoploss: De stoploss verzekering heeft betrekking op de risico's uit hoofde van nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid voor zover die vallen binnen het eigen behoud van de Pensioenkring. De herverzekeraar stelt de Pensioenkring schadeloos indien en voor zover de totale jaarlijkse schade de prioriteit overschrijdt. De prioriteit is 250% van de risicopremie eigen rekening, met een minimum van 798.

Voor zes arbeidsongeschikten ontvangt Pensioenkring GE Nederland een jaarlijkse uitkering van 472, voor zover deze deelnemers arbeidsongeschikt blijven. Gedurende het jaar heeft één arbeidsongeschikte de eindleeftijd van 65 jaar bereikt.

23. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Inkomende waardeoverdrachten	-1.024	-23
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-118	0
Inkomende collectieve waardeoverdrachten	-284	-668.845
Uitgaande waardeoverdrachten	2.669	0
Totaal	1.243	-668.868

Per 1 september 2021 zijn de pensioenaanspraken en pensioenrechten van PF GE door middel van een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar Pensioenkring GE Nederland.

24. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2022	01-09-2021 t/m 31-12-2021
Betaalde interest	7	2
Totaal	7	2

16.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Het definitieve besluit voor de toeslagverlening aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is na 31 december 2022 genomen. Hierdoor is eind 2022 aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden nog geen toeslag verleend. Per 1 januari 2023 wordt aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een volledige toeslag toegekend van 6,61%. De toeslagverlening is ultimo 2022 niet verwerkt in de financiële opstelling van Pensioenkring GE Nederland, maar wordt verwerkt per 1 januari 2023.

Gewijzigde UFR per 1 januari 2023

DNB heeft eind 2022 aangegeven dat de nieuwe UFR-methode zoals geadviseerd door de Commissie Parameters 2022, per 1 januari 2023 wordt ingevoerd. Het advies van de Commissie is om de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur dichter aan te laten sluiten bij de marktrente. Onder andere het startpunt voor het extrapoleren verschuift van 30 naar 50 jaar. Deze wijziging wordt in boekjaar 2023 verantwoord. Met de invoering van deze nieuwe UFR-methode komt de vorige UFR-methode, die vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke stappen werd ingevoerd, te vervallen.

Voor de Pensioenkring is de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode een minimale verlaging van de dekkingsgraad per 31 december 2022. Het toepassen van de nieuwe UFR-methode heeft per 1 januari 2023 een effect van ongeveer -0,5%-punt op de dekkingsgraad van Pensioenkring GE Nederland.

Bankencrisis

In maart 2023 is een aantal Amerikaanse banken in de problemen gekomen. Als gevolg hiervan heeft de Amerikaanse overheid bij twee banken ingegrepen. Dit betreft Silicon Valley Bank (SVB) en Signature Bank. Enige tijd later kwamen ook andere banken in moeilijkheden, waaronder Credit Suisse dat gedwongen werd overgenomen door branchegenoot UBS. De directe exposure naar de genoemde Amerikaanse banken in de beleggingsportefeuilles van de Pensioenkringen van Stap is zeer beperkt. Binnen de portefeuilles met vastrentende waarden is er geen exposure naar SVB en Signature Bank. Binnen aandelen is een beperkte exposure aanwezig naar Signature bank en SVB, maar dit is beperkt tot minder dan 0,1% van de portefeuilles met aandelen. Credit Suisse is geen bancaire tegenpartij van Stap en komt niet voor in de geldmarktfondsen die voor de Pensioenkringen worden ingezet. De directe exposure naar Credit Suisse in de vorm van aandelen en bedrijfsobligaties is niet groot. Zie onder de exposures van de verschillende beleggingsfondsen die voor de Pensioenkringen van Stap zijn ingezet ten tijde van de escalatie van de situatie bij Credit Suisse in maart 2023.

Credit Suisse

Fund	Fund	Index
MM Credit Fund	2,07%	0,94%
MM Global Green bond	0,00%	0,07%
MM Credit Index	0,60%	0,65%
MM High Yield	0,21%	0,00%
MM European Equity Fund	0,10%	0,09%
MM World Equity Index Fund	0,02%	0,02%
MM World Equity Index SRI Fund	0,00%	0,00%

De gebeurtenissen bij de Amerikaanse banken en bij Credit Suisse zorgen in 2023 voor onzekerheid in de financiële markten. De markten maakten in de eerste maanden van 2023 bewegingen die typisch zijn als reactie op de ontwikkelingen. Bank en financiële waarden in het algemeen werden stevig afgestraft. Er werd afscheid genomen van meer risicovolle beleggingen (aandelen dalen, credit spreads lopen uit) en er was sprake van een vlucht naar veilige havens (de rente daalt, de US Dollar en de goudkoers stijgen). Aan de andere kant reageerde de markten ook positief op het moment dat centrale banken adequaat intervenueerden, zoals na de lening van de Zwitserse centrale bank aan Credit Suisse.

Naar verwachting zal er nog wel enige tijd een onrustig marktsentiment blijven bestaan. Markten zullen volatiel blijven zolang het vertrouwen breekbaar is en het onzeker is hoe centrale banken zullen handelen. Het feit dat de bewegingen in dit geval typisch zijn (de waarde van aandelen dalen, die van staatsobligaties en swaps stijgen) betekent dat diversificatie in de portefeuille van de Pensioenkring op dit moment werkt. Het langetermijnbeleid van de Pensioenkring, waaronder ook de afdekking van het renterisico, wordt nog steeds als robuust beschouwd en zodoende wordt vastgehouden aan de reguliere regels voor herbalanceren.

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Het Bestuur

Huub Popping
Danielle Melis
Fred Ooms
Marga Schaap

Overige gegevens

19.1 Resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

Regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten van Pensioenkring GE Nederland

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten van 12.208 over het boekjaar is toegevoegd aan de algemene reserve van Pensioenkring GE Nederland.

19.2 Actuariële verklaring Pensioenkring GE Nederland

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring GE Nederland te Den Haag is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring GE Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 1.760.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 88.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door de Pensioenkring verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de Pensioenkring. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de Pensioenkring in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van de Pensioenkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap - Pensioenkring GE Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Amsterdam, 2 juni 2023
drs. Pieter Heesterbeek AAG
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

19.3 Controle verklaring van onafhankelijke accountant

Zie volledig Jaarverslag 2022 van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap.

Bijlage 1: Begrippenlijst

A

ABTN

Afkorting voor Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van een Pensioenkring beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

AG Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV.

Asset Liability Management (ALM)

Analyse van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille.

B

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen. Ook wel beleggingsportefeuille.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

D

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de procentuele verhouding tussen de bezittingen, verlaagd met overige schulden en de voorziening pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere meer onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Discretionaire portefeuille/mandaat

De beleggingen vinden plaats in andere Financiële Instrumenten dan deelnemingsrechten in TKPI Beleggingsinstellingen (discretionaire account).

DNB

De Nederlandsche Bank.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

E**Eigen vermogen**

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in de Pensioenkring aanwezige middelen op te vangen. Pensioenkringen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer.

Emerging markets (opkomende markten)

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Euro OverNight Index Average (Eonia)

De Eonia is het eendaags-renteniveau voor het eurogebied. De Eonia is een rente die veel als referentierente gehanteerd wordt binnen de financiële wereld, bij de handel in afgeleide producten.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke afslag toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

F**Feitelijke premie**

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen die vanaf 1 januari 2007 verplicht is en per 1 januari 2015 is aangepast (nFTK).

FIRM

FIRM is een methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Futures

Termijncontract, waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. Futures worden gebruikt om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van tactische asset allocatie.

G**Gedempte kostendekkende premie**

De gedempte premie wordt berekend door de rente of het rendement te baseren op een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden of het rendement op een verwachting voor de toekomst.

Governance risico

Risico dat door de ingerichte governance structuur en governance eisen die verbonden zijn aan de licentie en aan de doelstelling van Stap t.a.v. een integere en beheerste bedrijfsvoering afbreuk wordt gedaan.

Grondstoffen

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

H**Haalbaarheidstoets**

De wettelijk voorgeschreven periodiek door de Pensioenkring uit te voeren haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

In het geval dat de dekkinggraad van een Pensioenkring lager is dan de vereiste dekkinggraad dient de Pensioenkring een herstelplan op te stellen. In dit plan zijn maatregelen opgenomen waardoor de Pensioenkring binnen de wettelijke kaders kan herstellen.

High yield

Obligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB.

I**ICAAP**

Internal Capital Adequacy Assessment Process. ICAAP is een methodiek om te beoordelen in hoeverre de risico's waaraan Stap is blootgesteld, de mate waarin de risico's worden gemitigeerd en de hoeveelheid kapitaal die nodig is om netto risico's af te dekken, inzichtelijk

Indexatie

Zie toeslagverlening.

IRM

Integraal Risicomanagement (IRM) is het interactieve proces van:

1. Het opstellen van de strategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en de risicobereidheid,
2. Het identificeren van risico's,
3. Het opstellen en implementeren van het beleid voor risicobeheersing, tot
4. De uitvoering, monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

ISDA/CSA overeenkomst

Een ISDA overeenkomst is een standaard contract dat OTC-transacties (transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden) tussen institutionele financiële partijen mogelijk maakt. CSA is een bijlage bij het ISDA-contract waarin partijen afspraken maken over het wederzijds te leveren en te accepteren onderpand.

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van Stap dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed door niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers, leiding en derden.

IT risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

J

Juridische risico

Het risico samenhangend met wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

K

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die Stap in rekening brengt. De kostendekkende premie bestaat uit de actuariael benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van de Pensioenkring en de premie die actuariael benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt.

L

Liquiditeitsrisico

Risico als gevolg van (al dan niet plotseling) optreden van verschillen in timing van ingaande en uitgaande kasstromen.

Lopende Kosten Factor

De Lopende Kosten Factor geeft aan hoeveel doorlopende kosten aan een beleggingsfonds worden toegerekend.

M

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten en wijzigingen in relevante marktomstandigheden voor klanten van (Stap) t.a.v. prijsvolatiliteit (markt en beweging ten opzichte van de markt), concentratie en correlatie (Asset Classes, derivaten en fysieke portefeuille) en concurrentie.

Marktwaaarde

De marktwaaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matching- / renterisico

Risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva ten aanzien van rente-, valuta- en inflatierisico.

Middelloon(regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Minimaal vereist vermogen

Het minimaal vereist vermogen is de ondergrens van het vereist vermogen. Het minimaal vereist vermogen beweegt in een nauwe ruimte tussen de 104% en 105%. Een Pensioenkring mag niet te lang op deze ondergrens zitten. Dit staat in de Pensioenwet.

O**Omgevingsrisico**

Het risico als gevolg van buiten Stap komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Operationele risico

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesvoering.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

P**Pensioengrondslag**

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt berekend door het pensioengevend jaarsalaris te verminderen met de franchise.

R**Raad van Toezicht**

In het kader van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur is voor het intern toezichthoudend orgaan gekozen worden voor een Raad van Toezicht die het functioneren van het Bestuur toetst en jaarlijks daarover aan het Bestuur rapporteert.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente.

(Rente)swap

Ruil van rendement op een vastgestelde lange rente tegen een variabele korte rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.

Risicopremie

Dit is de premie voor risicodekking.

S**SRI beleggingsfondsen**

SRI staat voor Social Responsible Investments. Bij dergelijke beleggingsfondsen worden expliciet maatschappelijk verantwoorde beleggingsaspecten meegewogen in het beleggingsbeleid en/of de benchmark.

Stichtingskapitaal en reserves

Zie eigen vermogen.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

T**Technische voorzieningen (voorziening pensioenverplichtingen)**

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toekomst bestendig indexeren (TBI)

De grens voor Toekomst Bestendig Indexeren (TBI) is de grens waarop de Pensioenkring op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de rentestand van dat moment.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het Bestuur neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening bij de Pensioenkring is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van de Pensioenkring dit toelaten.

U**Uitbestedingsrisico**

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad, door het in gevaar komen van continuïteit van de bedrijfsvoering, geschade reputatie en/of financiële positie en ontoereikende kwaliteit dienstverlening.

Ultimate Forward Rate (UFR)

De UFR is een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel plaatsvindt. Bij looptijden langer dan 20 jaar wordt de lange termijnrente vastgesteld richting een convergentiepunt.

V

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat de Pensioenkring binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Vermogenstekort

Onder het FTK is er niet langer sprake van de termen dekkingstekort en reservetekort. Indien een Pensioenkring per kwartaaleinde een beleidsdekkingsgraad heeft die lager is dan het vereist eigen vermogen (bepaald op basis van de strategische beleggingsmix), dan is er sprake van een vermogenstekort. Stap dient voor de desbetreffende Pensioenkring uiterlijk binnen drie maanden na het vaststellen van het vermogenstekort een herstelplan in te dienen bij DNB. In het herstelplan moet worden aangetoond hoe de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring binnen de gekozen hersteltermijn herstelt tot het vereist eigen vermogen.

Verzekeringstechnische risico's

Het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige technische aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van de pensioenovereenkomst.

W

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

Weerstandsvermogen

Stap houdt per Pensioenkring ten minste een weerstandsvermogen aan van 20 basispunten van het beheerd pensioenvermogen. Het beheerd pensioenvermogen bestaat hierbij uit het balanstotaal van een Pensioenkring, waarbij een eventuele negatieve waarde van de derivatenposities gesaldeerd bij de activa is opgenomen. Op grond van de voorschriften van DNB wordt dit liquide belegd. Conform wettelijke voorschriften is het totale minimum weerstandsvermogen € 0,5 miljoen en het totale maximum weerstandsvermogen is € 20 miljoen.

Werkgeverschapsrisico

Het risico dat door Stap geen invulling wordt gegeven aan de wettelijke en maatschappelijke eisen van goed werkgeverschap.

Z

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden zijn risicodragende beleggingen. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld aandelen, vastgoed, afgeleide producten en grondstoffen.